

Lunds universitet
Kandidatuppsats i Förlags- och bokmarknadskunskap
Institutionen för kulturvetenskaper
2022-05-25
Handledare: Sara Kärrholm
Examinator: Sara Tanderup Linkis

Emma Glaser
Axel Haglund
FBMK12

Kvalitetslitterära debuter

En fallstudie om hur prisvinnande debutanter värderas på bokmarknaden

Abstract

Title: Kvalitetslitterära debuter

Authors: Emma Glaser & Axel Haglund

Level: Bachelor thesis in Publishing Studies

Term: VT 2022

Supervisor: Sara Kärrholm

The aim of this analysis has been to investigate how the books *Osebol* (2019), *Samlade verk* (2020) and *Eufori* (2021) have been received and treated on the Swedish book market, while focusing on how these books are being associated with high-quality literature while at the same time being debut books. A case study has been carried out in four different time periods of these books' lifespan, from admission at a publishing house to their respective August prize. The four analyzed periods are therefore: admission, publication, reception, and August prize.

To analyze these four periods a set of interviews with each book's respective publisher has been carried out, as well as an interview with the chairperson of the August prize jury. Each book's first day review from Sweden's five largest newspapers: *Aftonbladet*, *Dagens Nyheter*, *Expressen*, *Göteborgs-Posten* and *Svenska Dagbladet* have been analyzed with a text analysis method. Further has each book's marketing material also been analyzed, this includes cover texts, press releases and portraits of the debutants in the magazine *Svensk Bokhandel*. Sales charts of each book has also been included in the study, as well as the August prize jury's motivation for each book's prize winning. Theories about capital, literary value, marketing, bestsellers, and paratexts have been used to guide the study and analyze its results.

The result of the case study indicates that these three books have been treated differently on the book market, even though they are all debutants. *Samlade verk* was mentioned as a debutant the most out of the three books, and the other two were barely even mentioned as a debutant by their own publishing house. The three books were a lot more equal when it comes to what literary value that was bestowed upon them by all the different actors within the book market.

Key words: osebol, samlade verk, eufori, value, debut, August prize

Nyckelord: osebol, samlade verk, eufori, värde, debut, Augustpriset

Innehållsförteckning:

Inledning.....	4
Syfte och frågeställningar	5
Material	6
Metod	9
Fyra analysperioder.....	9
Värdekatgorier	11
Teori.....	12
Kapitalteori.....	12
Värdeteori.....	13
Bästsäljarteori	15
Marknadsföringsteori.....	16
Paratextteori.....	17
Tidigare forskning	18
Litterärt värde.....	19
Debutanter	20
Undersökningens relevans	21
Bakgrund	21
Augustpriset	21
Analys och resultat	23
Antagningsperioden.....	23
Aktivitet i förmaket.....	23
Antagningen.....	25
Publiceringsperioden	27
Inför publicering	27
Pressutskick	29
Debutantporträtt.....	31
Omslagstexter	31
Mottagandeperioden.....	34
Verket och författaren	34
Eskapism och igenkänning.....	36
Debuterandet	37
Försäljning och prestige	38
Augustprisvinsten	40
Slutsats och diskussion	41
Referenslista	46
Bilagor.....	49
Bilaga 1 – Intervjufrågor	49
Bilaga 2 – Pressutskick.....	50
Bilaga 3 – Debutantporträtt.....	51
Bilaga 4 – Böckernas omslag.....	52
Bilaga 5 – Recensioner.....	55
Bilaga 6 – Augustprismotiveringar	57

Inledning

I dagens Sverige anses skönlitterära böcker ha ett stort samhälleligt, kulturellt och existentiellt värde. Ett värde så omfattande att svenska myndigheter spenderar stora summor pengar på att stödja det som anses vara *god litteratur*. Att få fler personer att läsa så kallad *kvalitetslitteratur* blir alltmer vanligt inom politiska och utbildningsmässiga frågor. (Forslid et al, 2015, s. 9). Enligt Litteraturutredningen, *Läsandets kultur*, från 2012 så hör “författarskap och böcker som recenserar i prestigefyllda sammanhang, som behandlas i litteraturhistoriska översiktsverk eller som erhåller litterära priser” till just denna typ av kvalitetslitteratur (2012, s. 32f, 110522).

Augustpriset är ett pris som riktar sig till nyutkomna svenska böcker, där både de nominerade och vinnarna är allt från debutanter till mer etablerade författare (Augustpriset ”Om Augustpriset”, 110522). Däremot är det inte lika vanligt för debutanter att vinna detta pris då det anses ta tid och erfarenhet att skriva en tillräckligt bra bok för att den ska kunna vinna pris för det.¹

Under 2019, 2020 och 2021 vann författarna Marit Kapla, Lydia Sandgren och Elin Cullhed Augustpriset för sina skönlitterära böcker *Osebol*, *Samlade verk* och *Eufori*. Augustpriset är ett av de mest prestigefyllda och uppmärksammade litterära priserna i Sverige (Augustpriset ”Om Augustpriset”, 110522). Det som utmärker dessa tre författare och deras böcker är att de alla tre kan, i någon form, definieras som debutanter. Svenska Akademien definierar en debutant som en person som gör ett form av första framträdande för offentligheten (SAOB, “debut”, 110522). De böcker som analyseras i denna undersökning kan alla definieras som debutanter av skönlitteratur för vuxna.

Att *Osebol*, *Samlade verk* och *Eufori* har vunnit Augustpriset inom den skönlitterära kategorin, innebär att det enbart har varit debutanter som har vunnit detta pris tre år i rad. Att undersöka vad det är som gör dessa böcker högkvalitativa redan som debutböcker är intressant, då denna företeelse är ovanlig inom bokmarknaden, och har blivit det alltmer under senare tid när fler och fler böcker publiceras och bokmarknaden mätas av (Baverstock et al, 2019, s. 313). Att analysera hur förlagen marknadsför dessa böcker, vad deras första åsikt av manusen var och hur litteraturkritiker valde att värdera dessa böcker i recensioner är ett sätt att förstå hur debutböckerna kom till att vinna det mest uppmärksammade litterära priset i Sverige.

¹ Mia Strandell, Augustprisjuryn, videointervju den 26 april 2022.

Författarna och deras verk

Marit Kapla och förlaget Teg Publishing gav ut boken *Osebol* den 25 april 2019. Boken är en berättelse som utgår från intervjuer med befolkningen i den värmländska byn Osebol. Marit Kapla är kulturjournalist och har även varit konstnärlig ledare för Göteborgs Filmfestival. (Wikipedia, "Marit Kapla", 110522)

Lydia Sandgren och förlaget Albert Bonniers Förlag gav ut *Samlade verk* den 31 mars 2020. Boken är en berättelse med teman som djup kärlek, vänskap och konst som framställs i ett svunnet Göteborg. Lydia Sandgren är utbildad psykolog, något som hon även jobbar som. (Wikipedia, "Lydia Sandgren", 110522)

Elin Cullhed och förlaget Wahlström & Widstrand gav ut boken *Eufori* den 1 mars 2021. Boken beskrivs som en fantasi om Sylvia Plaths sista år i livet. Elin Cullhed arbetar som lärare på Skrivarlinjen på Folkuniversitetet, och hon har även tidigare arbetat som kulturjournalist. Elin Cullhed är även den enda av dessa författare som faktiskt har publicerat en bok innan, dock inom en annan genre. *Eufori* definieras därför som hennes skönlitterära vuxendebut. (Wikipedia, "Elin Cullhed", 110522)

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att, genom en fallstudie av böckerna *Osebol* (2019), *Samlade verk* (2020) och *Eufori* (2021), utforska hur dessa kvalitetslitterära debutböcker har bemötts och behandlats av litteraturvärlden. *Eufori* definieras inte som en debut enligt Svenska Akademiens standard, eftersom dess författare, Elin Cullhed, redan hade givit ut en bok, *Gudarna* (2016), sedan tidigare. Denna bok är dock inom genren unga vuxna, vilket gör *Eufori* till Cullheds första bok för vuxna och dessutom hennes första bok som fyllde kriterierna för en nominering till Augustprisets skönlitterära kategori. Hade *Gudarna* nominerats så skulle det ha varit inom barn- och ungdomsbokskategorin. *Eufori* är alltså författarens vuxendebut, och denna position som "debut, men ändå inte" motiverar valet att ha med verket i uppsatsen, då den kan agera som både ett exempel på behandlingen av en debut och en icke-debut.

Dessa tre böcker kommer att utforskas i fyra olika perioder: *antagning*, *publicering*, *mottagande*, och *Augustprisvinst*. Eftersom dessa tre, relativt nyutgivna, skönlitterära debutböcker alla har vunnit Augustpriset, är det relevant att utforska deras väg från ofärdigt manus till prisvinst utifrån ett branshperspektiv då detta ger en inblick i hur den moderna kvalitetslitterära debuten behandlas på bokmarknaden.

Till stöd för analysen har tre huvudsakliga frågeställningar formulerats:

- 1. Hur värderas de skönlitterära debutböckerna under de fyra olika perioderna?**
- 2. På vilket sätt får begreppet “debut” utrymme i de olika perioderna?**
- 3. Hur associeras debutböckerna med kvalitetslitteratur?**

Den första frågeställningen har främst formulerats med grund i värdeteorin, kapitalteorin och marknadsföringsteorin. Tanken är att ställa de fyra perioderna mot varandra, och i varje period, böckerna själva i relation till varandra, för att måla upp en bild av hur den skönlitterära debuten behandlas i bokbranschen. För att få svar på den första frågan kommer den besvaras med hjälp av värdekategorier som presenteras i metodkapitlet.

Den andra frågeställningen är av intresse eftersom den utforskar hur debuten som begrepp behandlas, och hur mycket utrymme den tar och vilken roll den spelar i beskrivningen av boken i de olika undersökningsperioderna.

Den tredje frågeställningen är baserad på den tidigare forskningen om just litterära priser och litterärt värde. Frågeställningen är intressant för denna undersökning då den ämnar undersöka på vilket sätt dessa tre prisvinnande böcker associeras med kvalitetslitteratur, för att sedan kunna koppla detta till vad detta innebär för kvalitetslitterära bokdebutanter idag.

Material

Materialet i denna undersökning består av intervjuer, pressutskick från förlagen, debutantporträtt, omslagstexter, dags- och kvällstidningsrecensioner, försäljningstopplistor och de officiella nominerings- och vinstmotiveringarna från Augustprisjuryn.

Intervjuer

Intervjuer med de ansvariga förläggarna för två av de tre böckerna har utförts för att kunna få en större inblick i antagnings- och utgivningsprocessen av dem. En intervju med ansvarig förläggare för *Eufori* kunde inte genomföras, däremot är boken fortfarande relevant att analysera då resterande material ger tillräckligt med underlag för att underbygga analysen. Även en intervju med ordförande för Augustprisjuryn, Mia Strandell, har gjorts för att få mer förståelse kring hur och varför dessa tre böcker har vunnit priset. Ansvarig förläggare för *Osebol* var Anders Teglund som arbetar på bokförlaget Teg Publishing. Ansvarig förläggare för *Samlade verk* var Charlotta Aquilonius som arbetar på Albert Bonniers Förlag.

Intervjuerna har utförts med en semi-strukturerad intervjumetod via Microsoft Teams, ett program som används för onlinemöten. Intervjuerna utgick efter specifika intervjufrågor (se bilaga 1), däremot uppkom det ytterligare frågor under intervjuernas gång. Ljudet från dessa intervjuer har spelats in, transkriberats och sedan analyserats utifrån vad intervjuobjekten har sagt, och kommer användas som komplement för resterande material under analysen.

Pressutskick

När bokförlag ska ge ut en ny bok brukar de oftast skicka ett pressmeddelande angående detta till nyhetsredaktioner och andra branschpersoner de vill ska skriva om boken för att den ska bli uppmärksam i media. I denna undersökning kommer därför de officiella pressutskicken för böckerna analyseras för att se hur förlagen har valt att beskriva böckerna. Dessa pressutskick görs framför allt kring debutanter och är därför relevanta att ta med i vår undersökning. Både *Osebol* och *Samlade verk* har officiella pressutskick från deras vardera förlag. Efter noggrant sökande hittades inte något pressutskick för *Eufori*, detta kan vara på grund av att bokens författare inte längre ansågs vara debutant, och att nyhetsvärdet därför inte var lika påtagligt.

Debutantporträtt

Inför varje höst, vår och sommar ger tidningen *Svensk Bokhandel* ut kataloger som ger en överblick av den svenska bokutgivningen (Björklund et al, 2007, s. 110). I dessa kataloger finns det även debutantporträtt, som tydliggör vilka författare det är som debuterar under säsongen och vilken bok de debuterar med (Fürst, 2019, s. 12f). Porträtten är något som förlagen producerar och skickar in, och oftast är det författarna själva som skriver dem. Dessa porträtt fungerar som en första presentation av författaren för resterande bokbranschen. I denna undersökning kommer dessa porträtt analyseras för att se hur förlagen har valt att marknadsföra boken och författaren själv, för att sedan undersöka vad denna marknadsföring kan innebära.

Samlade verk och dess författare Lydia Sandgren var den enda av undersökningens böcker och författare som hade ett fullskaligt debutantporträtt i *Svensk Bokhandel*. Elin Cullhed hade i sin tur ett debutantporträtt för sin tidigare publicerade ungdomsroman *Gudarna* (2016). Detta kan förklara varför hon inte hade ett porträtt för vuxenromanen *Eufori*, hon ansågs inte längre vara en ”riktigt” debutant. Marit Kapla hade inte heller något debutantporträtt i tidningen, däremot hade hon och hennes bok en kortare presentation under förlagets, Teg Publishing, egen sida med deras samlade utgivning för säsongen.

Omslagstexter

Omslagstexterna kring vardera bok analyserades också, detta för att få en bild av hur förlaget själva har valt att beskriva boken och författaren. I dessa omslagstexter ingår framsidan, baksidan, ryggen och eventuella flikar som böckerna har i deras inbundna förstaupplagor. Valet att utgå endast från det inbundna formatet beror dels på begränsningar i uppsatsens omfång, dels för att det inbundna formatet är den version som först publiceras och det format som litteraturkritikerna därför recenserar.

Recensioner

Undersökningens material består även av litteraturkritikers recensioner i dags- och kvällstidningar av de tre böckerna. De tidningar som har valts ut är *Aftonbladet*, *Dagens Nyheter*, *Expressen*, *Göteborgs-Posten* och *Svenska Dagbladet*. Enligt Orvesto Konsument (2022) så är det dessa fem tidningar som har störst räckvidd i Sverige, borträknat *Dagens Industri* som är en finansiell dagstidning. Anledningen till att undersökningen utgår från recensioner i dessa fem tidningar är för att deras recensioner når flest svenska medborgare och därför kan deras egenproducerade åsiktsmaterial anses ha störst inflytande över samhället, och då eventuellt forma samhällets åsikter om böckerna.

Antalet recensioner är sammanlagt 14, och de är publicerade runt det datum som böckerna gavs ut. Recensionerna fungerar därför som en första åsikt om boken som inte förlaget själva har varit med och bidragit till. Recensionerna är skrivna av medarbetare och litteraturkritiker på vardera tidning. Av dessa 14 recensioner, är det fyra recensioner av *Osebol* från tidningarna *Aftonbladet*, *Expressen*, *Göteborgs-Posten* och *Svenska Dagbladet*. *Dagens Nyheter* gjorde ett reportage med bokens författare i stället för att skriva en recension, och eftersom undersökningen enbart fokuserar på att analysera åsiktsmaterial i recensionsform från dessa svenska dags- och kvällstidningar så utgår detta reportage från undersökningen. Ytterligare är det fem recensioner var för både *Samlade verk* och *Eufori* från samtliga tidningar.

Försäljningstopplistor

För att ge en inblick i konsumenternas mottagande av böckerna har material från tidningen *Svensk Bokhandels* försäljningstopplistor i den skönlitterära kategorin inhämtats. Listorna visar de 20 böcker som sålt mest varje given månad. Perioden för inhämtning av data utgår från månaden boken gavs ut fram till tre månader efter att Augustpriset har delats ut.

För *Osebol* innebär detta april 2019 till och med februari 2020, för *Samlade verk* är perioden mellan april 2020 till och med februari 2021, och för *Eufori* gäller mars 2021 till och med

februari 2022. Data hade kunnat samlats in längre än tre månader efter Augustpriset för både *Osebol* och *Samlade verk*, men eftersom datainsamlingen skedde i mars 2022 så skulle detta inte ge rättvisa till *Eufori* som fortfarande hade möjlighet att befinna sig på topplistan efter tillfället då material hämtades.

Materialet är av relevans eftersom det utöver att belysa konsumentaktivitet även ger möjligheten till en inblick i hur Augustpriset kan påverka försäljning.

Nominerings- och vinstmotiveringar för Augustpriset

Det sista materialet som ingår i undersökningen är de officiella nominerings- och vinstmotiveringarna som finns för vardera bok till Augustpriset. Detta material består av de textbaserade motiveringar som publicerades på Augustprisets hemsida. Undersökningen kommer enbart utgå från ett litterärt pris, Augustpriset, trots att författarna kan ha vunnit flertalet andra. Detta på grund av att Augustpriset är det enda pris alla tre böcker har vunnit.

Metod

I den här studien har en fallstudie använts som metod. En fallstudie innebär att forskaren djupdyker i specifika fall med utmärkande och avgränsad identitet (Denscombe, 2014). Genom att tillämpa en fallstudie kommer vi få en större och djupare inblick i hur de tre böckerna, *Osebol*, *Samlade verk* och *Eufori*, har värderats från det att de antogs av förlagen, till det att de vann Augustpriset. Denna fallstudie blir i sin tur kvalitativ, då vi här har inspirerats av etnograferna och deras begrepp materialtriangulering, vilket innebär att vi jämför och relaterar allt insamlat material med och till varandra (Forslid et al, 2015, s. 90). Genom att göra detta kommer vi även kunna se hur materialet kring de tre böckerna instämmer eller avviker från varandra, och därmed även kunna undersöka vad detta innebär för de olika debutböckerna från just antagning till Augustprisvinst.

Fyra analysperioder

För att få svar på undersökningens frågeställningar genomfördes en analys i fyra olika perioder kring de tre böckerna. Dessa fyra perioder var likadana för vardera bok, och utspelade sig åren efter varandra, 2019, 2020 och 2021. Den första perioden som analyserades var *antagningen*, och innefattar den period från det att förlaget fick en första åsikt om bokmanuset, till att bokmanuset antogs för utgivning och manusbearbetningen påbörjades. Den andra analysperioden berörde böckernas *publicering*. Här hade böckerna nu antagits för utgivning och

själva manusarbetet hade fullgjorts, boken hade gått till tryck och givits ut på bokmarknaden. Under denna period har därför marknadsföringsstrategier och material tydliggjorts från förlagets håll. Den tredje perioden som undersöktes var *mottagandet* av böckerna efter utgivning, där recensioner och försäljningstopplistor analyserades. Under den fjärde perioden, *Augustprisvinst*, belystes det varför böckerna blev nominerade till och även vann Augustpriset. Dessa fyra perioder var avgörande för analysen kring hur de tre debutböckerna har värderats på den svenska bokmarknaden.

Första analysperioden – Antagning

För att kunna besvara frågeställningen kring hur de tre debutböckerna har värderats på bokmarknaden, analyserades böckerna först utifrån deras antagning. För att kunna analysera denna period av böckerna har intervjuer med deras förläggare utförts. Där har frågor kring förläggarens första åsikt om bokmanuset besvarats, hur redigeringsprocessen kring boken såg ut, och allmänna tankar personen hade kring bokmanuset. Dessa intervjuer har sedan transkriberats och analyserats för att hitta specifika detaljer som antingen står ut eller överensstämmer med de teorier och tidigare forskning vi har använt oss av för att utföra undersökningen.

Andra analysperioden – Publicering

Den andra analysperioden undersökte hur böckernas publicering såg ut. För att kunna analysera denna period utgick vi även här från intervjuerna. Frågor kring hur förläggarna tänkte när det kom till marknadsföringen av boken, hur stort fokus som lades på bokens berättelse, och även författaren och deras debut var frågor som besvarades. Under denna analysperiod undersöktes även det marknadsföringsmaterial som förlagen tillhandahållit. Här ingick omslagstexter för boken, debutantporträtt i tidningen *Svensk Bokhandel* och även pressutskick från förlagen. Dessa undersöktes sedan med hjälp av Gerard Genettes paratextteori, men också utifrån marknadsföringsteori och de värdekategorier som kommer redovisas senare i kapitlet. Denna period analyserades även utifrån studiens tidigare forskning.

Tredje analysperioden – Mottagande

Undersökningens tredje analysperiod belyser hur de tre debutböckerna mottogs av bokmarknaden, analysen utgick från hur dagstidningarnas litteraturkritiker skrev om dessa böcker i deras officiella recensioner. För att undersöka recensionerna användes en mer kvalitativ textanalys, där vi specifikt letade och undersökte hur böckerna värderades med hjälp

av de värdekategorier som kommer redovisas senare i detta kapitel. Även under den tredje analysperioden tittade vi på försäljningstopplistor för att se hur väl dessa tre debutböcker hade mottagits av konsumenterna, detta diskuterades senare med hjälp av teorier om bästsäljande litteratur, värdeteori och kapitalteori.

Fjärde analysperioden – Augustprisvinst

En detalj som har varit avgörande för valet av fallstudien var att det var tre debutantböcker som alla vunnit Augustpriset. Därför blev denna prisvinst i sig en given del av analysen för att kunna avläsa vilka värden böckerna har erhållit. För att kunna undersöka dessa värden har vi därför gjort en analys av Augustprisets officiella nominering- och vinstmotivering av de tre böckerna. För denna period har även intervjuerna med förläggarna fungerat som kompletterande element där frågor kring förväntningar och reaktioner angående en Augustprisvinst har besvarats. En intervju med juryordförande för Augustpriset har även genomförts för att ge en större inblick i hur juryn tänker när de utser nomineringar och vinnare.

Värdekategorier

För att kunna analysera litterärt värde och specifikt vilket värde som appliceras på de tre böckerna som ingår i denna fallstudie har vi använt oss av de värdekategorier som författarna till *Höstens böcker. Litterära värdeförhandlingar 2013* har använt sig av i sin undersökning. Där har forskarna utgått från fem olika huvudkategorier för att kunna förklara och undersöka litterärt värde: *ekonomiskt värde*, *emotionellt värde*, *estetiskt värde*, *kunskapsvärde* och *socialt värde*. Dessa kategorier är underbyggda av den teoretiska litteraturen deras undersökning utgår från. Till denna studies undersökning så har liknande teoretisk litteratur används, därför är även dessa värdekategorier relevanta för oss att använda till vår undersökning.

Estetiskt värde berör en texts språk, dess stil och form, men även bokens omslag och attribut. *Kunskapsvärde* menar att avse nya insikter och kunskap om samhället, samtiden och historien som läsaren får genom att läsa boken. Dessa två kategorier är primärt kopplade till själva boken och texten själv. Kategorierna är relevanta att ta med i undersökningen, speciellt när det kommer till just den paratextanalys vi har utfört kring omslagstexter av boken, och de recensioner som har gjorts av böckerna. *Emotionellt värde* och *socialt värde* är även dessa väldigt relevanta för den undersökning som har utförts. Det emotionella värdet avser att undersöka de känslomässiga upplevelser läsaren får genom att läsa boken, där innefattas sorg, glädje, njutning, spänning, rädsla, lidelse, vämjelse bland annat. Den sociala värdekategorin är

kopplad till om läsaren känner en social gemenskap genom att läsa boken. Här ingår även olika typer av maktförhållanden, så som inkludering och exkludering, och även identitetsaspekter. *Ekonomiskt värde* belyser bland annat försäljningssiffror och litteraturpriser. (Forsslid et al, 2015, s. 74ff)

Dessa fem värdekategorier kommer användas som metod för att genomföra undersökningens analys.

Teori

För att kunna analysera hur *Osebol*, *Samlade verk* och *Eufori* har bemötts och behandlats i de fyra olika perioderna har ett flertal teorier använts som bakgrund. Kapitalteori och värdeteori förklarar vad värderingen av dessa tre böcker innebär, och ligger i sin tur till grund för den metod som används. Bästsäljarteori och marknadsföringsteori förklarar hur förlagen tänker kring deras val av marknadsföring och hur en bok kan komma att bli bästsäljande, båda dessa teorier är därför relevanta för att förklara den framgång undersökningens tre böcker har erfarit. Paratextteorin är relevant för denna undersökning eftersom analysen menar att undersöka omslagstexter och annat textbaserat material som är skapat av förlagen själva.

Kapitalteori

Sociologen Pierre Bourdieu presenterar begreppet ”kapital” som något som existerar och förvaltas även utanför den ekonomiska tolkningen av begreppet. Han menar att det inte går att blottlägga den sociala världens strukturer om man inte först återintroducerar och erkänner kapital i alla dess former, inte bara den form som presenteras inom ekonomiteorin. Ekonomiskt kapital bär fortfarande en prominent roll, men monetära transaktioner i syfte att nå ”vinst” bör inte ses som det enda sättet för kapital att byta händer. Syftet med utbytet varierar dessutom beroende på vilken typ av kapital det handlar om. En breddad definition av begreppet ger kapitalets funktion och värde möjlighet att förändras beroende på vilket fält det placeras i. Formerna av kapital definieras under olika prefix beroende på sammanhang. (Grenfell et al, 2008, s. 101f)

Vilka typer av kapital som innehas och brukas beror på vilket fält det handlar om. Inom det litterära fältet är det främst fyra sorters kapital som är i spel: *ekonomiskt kapital*, *symboliskt kapital*, *kulturellt kapital* och *socialt kapital*. Ekonomiskt kapital är, som nämnt ovan, en aktörs monetära tillgångar, till exempel pengar och fastigheter. Det symboliska kapitalet styrs av och anpassas efter vad som inom det specifika fältet, i det här fallet det litterära, anses vara av värde.

Inom det litterära fältet består det symboliska kapitalet bland annat av värdemarkörer som kunskap, utbildningsgrad, yrke, titlar, och prestigefulla prisvinster med mera. I och med fältets rörlighet och föränderlighet så kan vad som anses som värdefullt symboliskt kapital variera både beroende på tid, plats och sammanhang. Det kulturella kapitalet har, i ett fält som litteraturen, många anknytningspunkter till det symboliska kapitalet. Till exempel är en författares kunskap om ett ämne eller densammes förmåga till stilistik och skicklighet som skribent en källa till kulturellt kapital, samtidigt som det också kan betraktas som symboliskt kapital eftersom dessa attribut är något som besitter högt värde inom det litterära fältet. Den fjärde typen av kapital, det sociala, skapas av en aktörs kontaktnät, alltså släkt, vänner, bekanta och andra former av relationer. Det sociala kapitalet existerar i korrelation med statusen hos kontakterna och vilka typer av förmåner dessa förbindelser medför. Med hjälp av det sociala kapitalet kan andra kapitalformer utvinnas. En förläggares relation till en viss hyllad författare kan leda till att denne författare väljer att publicera sin nästa bok hos förläggarens förlag, vilket medför både ekonomiskt kapital i de intäkter som bokförsäljningen medför, likaså symboliskt och kulturellt kapital genom författarens status i fältet och hans erkända skicklighet med pennan. (Steiner, 2019, 250ff)

Aktörers positionering inom fältet befästs och är beroende av hur mycket av olika typer av kapital de besitter. Vilken typ av kapital som anses hierarkiskt viktigast är föränderligt beroende på vilken aktör det handlar om och vad dennes inställning är till litteraturens funktion. Bourdieu använder sig av två olika principer för att fastställa var en aktör härrör: den heteronoma principen, som lägger störst värde vid det ekonomiska kapitalet, och den autonoma principen, som håller det kulturella kapitalet högre. (Bourdieu, 2000, 315f) Enligt den autonoma principen skulle till exempel en vinst av ett litterärt pris främst vara viktigt i sin roll som en markör för bokens verkshöjd och författarens skicklighet som skribent, medan den heteronoma principen snarare skulle se till vinstens kommersiella möjligheter för ökad exponering och därigenom ökad försäljning av boken.

Värdeteori

Litterärt värde har under de senaste decennierna börjat teoretiseras alltmer inom litteraturvetenskapen, så pass mycket att det nu, enligt antropologen David Miller, snarare finns ett överflöd av teorier som berör värde på olika sätt (Forslid et al, 2015, s. 63). Dock är det inte entydigt exakt hur värdebegreppet ska används (Forslid et al, 2013, s. 121). De flesta teoretiker är däremot överens om att en texts litterära värde och den värdering som görs av den, skiftar

över tid och rum. Dock är inte detta något som är tydligt när det kommer till den vardagliga litteraturkritiken, där värdet i en text oftast ses som något som finns i själva texten, där situationen och vem som läser texten är oberoende av en texts egentliga egenskap. (ibid, s. 122) Litteraturkritikern Ivor Armstrong Richards har för nästan ett århundrade sedan nämnt hur en litteraturkritiker omöjligt kan värdera en text utifrån något annat än hans egna idéer om texten (Richards, 1930, s. 35). Även litteraturkritikern och teoretikern Barbara Herrnstein Smith har i sin bok *Contingencies of Value. Alternative Perspectives for Critical Theory* (1988) belyst hur litterärt värde inte är något som är fixerat och orubbligt i själva texten eller på något sätt angivet genom kritiska omdömen. Herrnstein Smith menar att litterärt värde snarare är en effekt av flertalet ständigt föränderliga och interaktiva variabler, som på så sätt bildar en produkt från dynamiken av ett system (1988, s. 30). Litterärt värde är alltså ett resultat av en social praktik – värdering – som är beroende av olika ekonomiska, ideologiska, institutionella och andra faktorer (Forslid et al, 2015, s. 64).

Vad som historiskt, inom den västerländska kontexten, ansetts göra litterära verk värdefulla är *imitation*, *uttryck* och *form*. Imitation innebär i denna kontext konstens förmåga att adekvat representera eller efterlikna verkligheten, en uppfattning som fick sina rötter redan under antiken. Att konst kan uttrycka känslor har också ansetts som något som gör den värdefull, detta blev framför allt tydligt under romantikens tid, men också här har föreställningen rötter i antiken. Den sista värdekategorin, verkets form, har liksom de andra sina rötter i antiken och Aristoteles där han belyste hur viktigt det är att ett verk på något sätt tydligt behöver ha en början, mitt och slut. Detta synsätt på form kom att ändras under romantiken där man i stället strävade efter mer nya och originella sätt att uttrycka ett verks form på. Att efterlikna diktarens personlighet ansågs tyda på stark originalitet har därför kommit att betraktas som litterärt värde. (ibid, s. 65f)

Framväxten av en bokmarknad ändrade också synsättet på litterärt värde. Industrialiseringen ledde till en ökad efterfrågan på litteratur, något som i sin tur ökade bokutgivningen. Böcker var inte längre bara en angelägenhet för en mindre skara människor, utan nu blev även gemene man smakdomare för litteraturen. Aktuellt blev också frågan om vilken litteratur som är värdefull, inte bara varför den är det. Värdeteoretikern David Hume ansåg att litteraturens värde och dess skönhet är något som tar tid och övning för att kunna fastslås. Hume menade att det finns de som har varit bättre på att läsa och bedöma litteratur än andra, dessa personer fungerade därför som mer anpassade att vara smakdomare för vad som var god litteratur, en norm som generationer efteråt har förhållit sig till. Redan under 1800-talets början hade svenska litteraturhistoriker iklätt sig rollen som smakdomare för vad som ansågs vara god litteratur, och

syftade även då till att värna om den. Detta kom senare till att innebära att litterärt värde knöts samman till specifika författarskap. (ibid, s. 67ff)

Vad som i Sverige idag anses vara värdefull litteratur är inte lika självklart på grund av demokratiseringen och globaliseringen, trots att det fortfarande finns starka institutioner som Svenska Akademien och omtalade litteraturkritiker har det litterära fältet diversifierats med andra aktörer. Feministiska och postkoloniala teoribildningar har utmanat den tidigare vita, västerländska, manliga kanon. Enligt läsarorienterade och fenomenologiska teorier spelar även en läsares samhällsställning och deras erfarenheter roll för hur man värderar en text. Även relationen mellan kvalitetslitteratur och populärlitteratur har under senare år problematiserats, främst på grund av medieutvecklingen. (ibid s. 71)

Historien och även nutiden är ett bevis på att litterärt värde inte går att fastställa utifrån en enda formel eller teori, men att man kan med hjälp av olika kategorier precisera och göra värdebegreppet hanterbart för att kunna undersöka det (ibid, s. 71).

Bästsäljarteori

Hype: Bestsellers and Literary culture definierar en bästsäljare som en bok vars försäljningsvolym överstiger majoriteten av böckerna på marknadens försäljning, och är vida läst och omtalad av en omfattande publik. Den bästsäljande boken uppnår snabbt hög försäljning och befinner sig tidigt långt upp på diverse försäljningslistor. Boken fortsätter efter detta att sälja i en längre period, om än inte i samma volym som precis vid introduktionen till bokhandeln. För att bli en bästsäljare så krävs det mer av boken än ett lockande innehåll. Faktorer som marknadsföringsstrategier, goda recensioner i respekterade tidningar, vinster av priser, och spridning mellan läsare vid ”word-of-mouth” kan vara avgörande detaljer för förlagen att ha i åtanke ifall de vill att just deras bok ska hamna på försäljningstopplistorna och sedan bibehålla en viss försäljningsvolym under en längre period. (Helgason et al, 2014, s.7ff)

Att vara en bästsäljare bemöts på olika sätt beroende på sammanhang. Inom populärlitteratur ses de höga försäljningssiffrorna som ett tecken på succé, medan det inom kvalitetslitterära kretsar kan bemötas med mer negativa tongångar. ”The bestselling author is frequently belittled and deemed unworthy of critical attention”, skriver Helgason, ”and his or her motives are often questioned.” (ibid, s. 203) Kritikerna ställer sig frågande till vad som motiverade den bästsäljande författaren till att skriva boken, med implikationen att skapandet skedde med kommersiell vinst som motor och inte konstnärliga värden.

Marknadsföringsteori

Alison Baverstock och Susannah Bowen förklarar i boken *How to Market Books* (2019) hur stor roll marknadsföring har fått inom bokbranschen, att det har gått från att motvilligt accepteras, till att bli en vital och central del av en boks publiceringsprocess (2019, s. xix).

Förlagen måste idag oftast definiera boken de vill sälja, och då även ha i åtanke att de inte bara säljer en bok, utan även en idé eller ett budskap. När det kommer till just romaner och skönlitteratur köper läsare oftast böckerna för att de är underhållande, spännande, förmedlar en form av litterär skönhetsupplevelse eller speglar livserfarenhet. Det är bokens fördelar som säljer den, däremot behöver förlagen förmedla fakta för att beskriva detta. För att kunna kommunicera bokens fördelar brukar förlagen ta fram en boks *Unique Selling Proposition* eller USP. Dessa USP:ar ska förklara vad bokens budskap är, varför det är viktigt, vad är det som gör boken unik, dess styrkor och svagheter och varför man ska läsa den. (Björklund et al, 2007, s. 103)

Förlagen brukar också skicka ut sina kommande böcker till recensenter för dagstidningar och liknande. Oftast har förlagen en specifik recensent som de vet om och som de skickar boken direkt till. Syftet med recensioner är att skapa uppmärksamhet kring en bok, det är också därför viktigt att boken blir bra recenserad, även om en bra recension oftast inte bidrar till någon vidare merförsäljning. En nyutkommen bok får ofta en så kallad *förstadagsrecension* som publiceras samma dag eller i nästkommande dagar som boken själv. Denna recension fungerar som en statussynpunkt och är fortfarande betydande, speciellt för de skönlitterära författarna. (ibid, s. 107)

Att annonsera sin bok i tidningen *Svensk Bokhandel* är också en viktig del av marknadsföringen, speciellt i deras säsongsburna kataloger som kommer ut varje höst, vår och sommar. Dessa kataloger läses av branschintresserade så som bokhandlare, bibliotekarier, förläggare, journalister, och ibland även en del av allmänheten. Därför är det viktigt för förlagen att deras böcker och författare är med här för att synas. (ibid, s. 110)

Vilken tid på året en bok ges ut kan också påverka dess försäljning och popularitet. Bokförlag ger oftast ut böcker på våren och hösten (däremot har det blivit vanligare att böcker släpps under alla årstider idag), där skönlitterära romaner oftast publiceras på hösten inför den kommande julförsäljningen. Däremot brukar skönlitterära debutanter vanligtvis ges ut på våren, detta för att böckerna ska få en längre säljperiod, men också för att de ska ha större chans att recenseras i tidningar då recensionssidorna inte är lika fulla på våren som under hösten. (ibid, s. 111)

När det kommer till marknadsföringen av debutanter skriver Henrik Furst i *Debutant! Vägar till en skönlitterär debut och ett särskilt uppmärksammat mottagande*:

Den skönlitterära debuten har en särskilt ställning som fenomen inom litteraturen. Debutens särskilda ställning återspeglas exempelvis i att det utdelas debutantpriser [...]. Dessutom marknadsförs debuterande författare och deras böcker av förlag och bokhandel som just debutanter. Denna marknadsföring märks inte minst i den återkommande publiceringen av debutantporträtt i branschtidningen *Svensk Bokhandel*, där författarna presenterar sig själva och sin debutbok för bokbranschen. För en oetablerad författare blir debuten ett första framträdande från det okända och oprövade till att bli beskådad och bedömd i en litterär offentlighet. (Fürst, 2019, s. 12)

Det finns en speciell lyskraft runt debutboken som går att utnyttja i marknadsföringssyfte. Något nytt har gjort entré på den litterära marknaden. Nyhetsvärdet skapas av den spänning som finns inom fältet mellan förnyelse och tradition. Dessutom medför debutboken en känsla av exklusivitet i och med det faktum att antalet människor som får ge ut en bok är så pass litet. (Fürst, 2019, s. 13) ”Förlagen lägger stor vikt vid debuten som marknadsföringskategori”, skriver Fürst, ”då den ger en draghjälp för att presentera och uppmärksamma författaren och boken” (ibid, s. 22).

Baverstock et al. har också förklarat hur viktigt det är med litterära priser för just marknadsföringen. I en bokmarknad som är överfylld av valmöjligheter, erbjuder prisvinnande litteratur ett mer bekvämt och aktuellt val av läsning. Prisvinnare ses ofta på nyhetssidor och läslistor, samtidigt som deras vinnande titlar ofta säljs alltmer på grund av detta. Baverstock et al. nämner hur förlag till och med kan ha ett specifikt litterärt pris i åtanke när de arbetar med en viss typ av bok. (Baverstock et al, 2019, s. 313)

Paratextteori

Begreppet paratext kommer från den franske litteraturteoretikern Gerard Genette. Han definierar paratexter som de texter som på något sätt har en koppling till originaltexten och som genom sin existens synliggör sagda originaltext. Utan paratexten kan verket inte nå ut till omvärlden. Det finns ingen precis definition för vad som ingår i begreppet utan det bör snarare ses som ett *threshold*, som Genette kallar det, som i viss mån tillåter mottagaren att på egen hand avgöra och acceptera vad som räknas som ett verks paratext. (Genette, 1997, s. 1f)

Två underkategorier utgör tillsammans paratextbegreppet: peritexter och epitexter. Den första kategorien, peritexter, är de texter som på något sätt befinner sig antingen i eller runt verket. Exempel på peritext inuti verket kan vara till exempel förord och dedikationer, eventuella illustrationer i inlagan eller fotnoter. Även typsnitt och val av papper kan ingå inom ramarna för definitionen. Peritext som placerar sig utanför texten är saker som boktitel,

omslagsformgivning, baksidestext, citat från recensioner, och författarporträtt. Den andra kategorin, epitexter, berör det som existerar utanför verket. Hit tillhör bland annat förlagets pressutskick om boken, intervjuer med författaren och skriftliga författarporträtt i till exempel branschtidningar. (ibid, s. 5)

För att något ska kunna räknas som en paratext, vare sig det gäller peritext eller epitext, så måste ansvar för innehållet ha tagits av någon med auktoritet inom produktionen av verket. Detta är oftast författaren eller förlaget, men kan också handla om andra personer som på något sätt kan ses som samarbetspartners till författare eller förlag, till exempel en extern PR-byrå som producerar ett pressutskick, eller en omslagsformgivare. Vilken grad av ansvar som en auktoriserad person behöver ta kan dock variera beroende vilken typ av innehåll det handlar om. Därför presenterar Genette två ansvarsnivåer: officiella paratexter och inofficiella paratexter. Officiella paratexter är de texter som författare och förlag behöver ta totalt ansvar för. Oftast rör sig detta om olika typer av peritexter, men kan även ibland vara epitexter, till exempel ett debutantporträtt som författaren själv har skrivit i en tidskrift. Inofficiella paratexter är nästan alltid epitexter och är det innehåll som författare och förlag antingen delvis eller helt och hållet kan avsäga sig ansvaret för. (ibid, s. 10) Oftast kan detta handla om saker som att man anser att författaren har blivit felciterad i en intervju eller att något hen sagt har plockats ur sin kontext. Förlaget skulle också kunna hävda att en extern PR-byrå, i ett pressutskick, har skapat en felaktig bild av verket eller författaren. Huruvida detta hävdande frigör förlaget från ansvar är dock inte självklart i och med att de genom att anställa PR-byrån, just med syftet att skriva pressutskicket, har givit dem auktoritet över verket.

Paratextens roll är alltså att ge boken liv och möjligheter att nå ut och bli sedd. Hur paratexten används påverkar omvärldens mottagande av verket. Peritexterna och epitexterna arbetar tillsammans för att placera boken i en kontext. En välproducerad samling paratexter ger läsaren en förståelse för vilken typ av produkt det handlar om och kan locka till intresse, medan en osammanhängande eller ”dålig” paratext kan skapa motsatt effekt.

Tidigare forskning

Detta kapitel ämnar redovisa för tidigare forskning som har genomförts inom de forskningsområden denna undersökning berör. Kapitlet inkluderar därför forskning om litterärt värde och bokdebutanter. Målet är att kunna jämföra och mäta den här undersökningens resultat med den tidigare forskningen som har bedrivits inom dessa ämnen. Uppsatsens studie kommer

därför fungera som en kombination av den tidigare forskningen och på så sätt fördjupa synen på debutanter och den litterära värderingen som de påskrivs.

Litterärt värde

I boken *Höstens böcker. Litterära värdeförhandlingar 2013* har en undersökning kring 20 svenska romaner som gavs ut på bokmarknaden under hösten 2013 gjorts, med utgångspunkt att analysera och beskriva litterärt värde. Genom en rad olika värdeskapande handlingar, där bland annat recensioner av och evenemang kring böckerna undersöktes, med fokus på fem olika typer av värderingskategorier: stil- och formvärden, kunskapsvärde, emotionellt värde, socialt värde och ekonomiskt värde för att se vilka av dessa värden som böckerna utsätts för. Något som var centralt för denna undersökning var att litterärt värde förklaras som ett resultat av värdeskapande handlingar som böckerna utsätts för, inte som något som finns i själva boken. (Forslid et al, 2015, s. 9ff)

För att utföra studien har författarna av boken utgått från en etnografisk fältarbetsmetod som innefattar att undersöka ett specifikt objekt under en viss tidsperiod. På detta sätt har de samlat in ett omfattande material om böckerna som belyser hur de, med hjälp av olika värdehandlingar, beskrivs med värden av olika slag. (ibid, s. 11) Forskarna har inte menat att undersöka vad en romans värde är rent objektivt, utan har fokuserat på vilka värden romanerna tillskrivits och på så sätt kunnat se hur dessa värden har förhållit sig till varandra. Detta kan innefatta hur boken ser ut rent form- och stilmässigt, vilka känslor boken väcker hos läsaren, om läsaren får någon form av kunskap av att läsa den, eller att boken öppnar för möjligheter att ingå i en social gemenskap med andra personer som har läst boken. (ibid, s. 12)

Undersökningen i *Höstens böcker* slutade inte där, forskarna gjorde även en separat undersökning kring debutanten Sami Said och hans bok *Väldigt sällan fin*. Boken gavs ut i augusti 2012 och även denna bok undersöktes med hjälp av en etnografisk forskningsmetod som innefattade att följa objektet. Anledningen till att denna bok och författare fick en separat undersökning var på grund av att boken redan hade tillskrivits olika värderingar, den hade fått stor medial uppmärksamhet och att författaren i fråga också var debutant, var avgörande. (ibid, s. 46)

Forskarna gjorde en intervju med bokens redaktör samtidigt som de undersökte förlagets presentation av boken i form av omslagstexter, fliktexter, förord, marknadsföringsmaterial, insäljningsmaterial och bilder. Dessa paratexter, som teoretikern Gerard Genette skulle kalla

dem, ger en sammanfattad bild av förlagets marknadsföring och värdering av en bok. (ibid, s. 48)

Resultatet av undersökningen visade att Sami Said hade, på bara några månader, gått från att vara en debutant och helt okänd till att uppfattas som ett litterärt genombrott. Efter litteraturkritikernas recensioner förflyttades även fokuset från boken till författaren själv, något som bara detta uppmärksammades i dagspressen. Boken i sig fick beröm för den starka berättelse, likaså för romanens välarbetade språk och stil. Värderingen kring boken förankrades i hög grad kring de känslor läsaren upplevt när hen läste boken. När Sami Said sedan belönades med Borås Tidnings debutantpris i januari 2013 tog intresset för boken ytterligare fart, ännu mer så när författaren sedan belönades med Katapultpriset. (ibid)

Den värdeförhandling som Sami Said och *Väldigt sällan fin* genomgick blev extra tydlig när författaren var debutant och på så sätt ett oskrivet blad. Litterärt värde skapades i en flerstämmig process där romanens värde skapas antingen i ett motbud, något som öppnar upp för oenighet och diskussion, eller i samtyckande förstärkningar. (ibid, s. 60)

Debutanter

I boken *Debutant! Vägar till skönlitterär debut och ett särskilt uppmärksammat mottagande* undersöker Henrik Fürst skönlitterära debuter under ett spann från 1997 fram till 2014. Författaren har en litteratursociologisk utgångspunkt och presenterar två frågeställningar: ”Hur ser karriärvägarna ut fram till den skönlitterära debuten?” och ”Hur ser karriärvägarna ut till ett särskilt uppmärksammat mottagande?”. (Fürst, 2019, s. 13)

För att beskriva den fas som författaren befinner sig i innan debuten använder sig Fürst av Marita Flisbäcks begrepp ”förmak”. Förmaket är de olika miljöer där den aspirerande skribenten möter det etablerade fältet och dess aktörer. Det är ett slags mellanland där hen kan lära sig branschens regler och normer utan att helt och hållet ha blivit insläppt än. Hen befinner sig i ”konstfältets periferi”. (ibid, s. 40)

En typ av förmaksaktivitet innan debuten är att bli publicerad i tidskrifter som *Ord&Bild*, *Horisont* och *Lyriskvällen*. Under den undersökta perioden var det 177 författare, 14 procent av samtliga, som blev publicerade i en tidskrift innan debuten. Trots att en majoritet av alla undersökningens debutanter skrev i den skönlitterära genren så var ungefär hälften av de som blev publicerade poesiförfattare. Hela 42 procent av de poesiskrivande debutanterna under undersökningsperioden blev publicerade i en tidskrift innan antagning och utgivning. Det

påvisas alltså en viss korrelation mellan publicering i tidskrifter och senare antagning, för författare som skriver poesi. (ibid, s. 88ff)

Vad gäller det särskilt uppmärksammade mottagandet så menar författaren att det inte handlar om att göra sig synlig utan att bli sedd av andra. ”För att något synligt ska uppmärksammas måste det inta sociala former”, skriver Fürst (ibid, s. 40). Inom det litterära fältet finns det allmänt accepterade värdeskalor som kan användas för att definiera om en debutant har fått ett särskilt uppmärksammat mottagande eller inte. Företeelser som berikar debuten med värde, eller prestige, är till exempel placeringar på försäljningstopplistor, nomineringar och vinster av litterära priser som, och recensioner statusfyllda tidningar. (ibid, s. 41) Dessa statusfyllda tidningar är *Svenska Dagbladet*, *Dagens Nyheter*, *Aftonbladet*, *Expressen* och *Göteborgs-Posten* (ibid, s. 32).

Undersökningens relevans

Denna uppsats delar *Debutant!*s fokus på utgivning och mottagande av debutanter, och *Höstens böckers* fokus på litterärt värde. Metoden som används i denna uppsats delar även likheter med den senare av de två undersökningarna. Även om det finns flera knytpunkter mellan uppsatsen och den tidigare forskningen är de inte tillräckligt många för att denna uppsats ska fungera som en fortsättning av deras arbete, utan bör snarare ses som ett komplement till *Debutant!* och *Höstens böcker*.

Bakgrund

I detta kapitel kommer en bakgrund av Augustpriset att redovisas. Detta för att ge en grund i prisets funktion och innebörd på den svenska bokmarknaden.

Augustpriset

Augustpriset är ett litterärt pris som instiftades år 1989 av Svenska Förläggareföreningen. Den som vinner Augustpriset innehar en bronsstatyett och 100 000 kronor (Augustpriset, ”Om Augustpriset”, 040522). Syftet med priset var att skapa uppmärksamhet och publicitet för de böcker som blev nominerade, för att på så sätt öka försäljningen av dem. Det är just denna blandning av kommersialitet och kvalitet som gör Augustpriset unikt bland de litterära priserna som finns i Sverige. Beskrivningen av Augustpriset när det skulle börja delas ut var: ”en maximal uppmärksamhet från massmedia av de sex böcker som nominerades” och att de böcker som nominerades var ”svensk nyskriven skönlitteratur av hög litterär halt”. (Määttä, 2018, s.

579f) Dessa premisser har ändrats lite över årens gång, främst att det nu inte bara är skönlitterära böcker som vinner, utan även fackböcker och barn- och ungdomsböcker, indelade i varsin kategori.

Inte nog med att litterära och kulturella priser ständigt har ökat i antal under de senaste decennierna, så har även deras betydelse blivit allt viktigare. Dessa litterära priser förser författare med ett högt kulturellt kapital, och fungerar därför som någon form av avgörare för vad som är god litteratur. Priserna har fått så pass stort genomslag att de fråntagit litteraturkritikernas roll som urvalsverktyg. Eftersom litterära priser har kommit till att bestämma vad som är litterär kvalitet, styr de även vad allmänheten köper och läser för böcker. (ibid, s. 582f)

Men Augustpriset har inte haft en helt problemfri tillvaro. Genom åren har en hel del kritik riktats mot priset och dess funktion, främst när det kommer till den åsikten att priset skändar en boks estetiska och andliga värde då målet bara är att skapa bästsäljande böcker. Kampen mellan kvalitet och kommersialism är svår att komma ifrån trots att det är exakt detta problem som Augustpriset ansåg sig lösa. Trots detta så har inte Augustpriset direkt drabbats negativt av kritiken, snarare tvärt om. Uppmärksamhet inom journalistiken är ett sätt att få medialt kapital, något som gynnar priset oavsett vad kritiken är. (ibid, s. 603f)

Men det är inte bara författaren och deras bok som gynnas av litterära priser, även förlagen har att vinna här. Ur ett bokmarknadsperspektiv är det intressant att se vilka förlag vars böcker ofta blir nominerade och vinner. (ibid, s. 606) Det är förlagen själva som skickar in sina alster till Augustprisjuryn mot en summa pengar, 1 100 kronor, och där har vissa större förlag ett större kapital och kan således skicka in fler böcker till att bli nominerade.²

Enligt en undersökning som Jerry Määttä har gjort kring Augustpriset och försäljningen på de vinnande böckerna så har han kunnat se att försäljningen av verken generellt sätt minskar under de senaste åren. Däremot argumenterar Määttä att detta kan bero på att bokförsäljningen i stort har minskat i samhället. (Määttä, 2018, s. 619ff) Trots att försäljningen av prisvinnarna kanske har minskat under det senaste decenniet, så har syftet med Augustpriset i hög grad uppfyllts. Förstagångsutgiven svensk kvalitetslitteratur uppmärksammas alltmer på grund av detta pris, något som också leder till att de oftast säljs mer. (ibid, s. 627) Undersökningen visar också att det är de stora allmänlitterära förlagen, Albert Bonniers Förlag, Norstedts, Natur & Kultur, Wahlström & Wistrand, vars utgivning har gynnats mest av detta pris (ibid, s. 607ff).

² Mia Strandell, Augustprisjuryn, videointervju den 26 april 2022.

Analys och resultat

För att besvara frågeställningarna utgörs resultatkapitlet, precis som undersökningen själv, av fyra perioder – antagning, publicering, mottagande och Augustprisvinst. Den första och andra frågeställningen som hänvisar till hur de tre debutböckerna, *Osebol*, *Samlade verk* och *Eufori*, värderas under de fyra perioderna, och vilken roll begreppet ”debut” får under dessa perioder kommer därför besvaras genomgående genom hela analyskapitlet och den kvalitativa fallstudie som har utförts, för att sedan fördjupas i slutsats- och diskussionskapitlet. Den tredje frågeställningen kommer även denna besvaras genomgående i kapitlet och fördjupas ytterligare i det nästkommande kapitlet: slutsats och diskussion.

Värdekategorierna *emotionellt värde*, *ekonomiskt värde*, *estetisk värde*, *kunskapsvärde* och *socialt värde* kommer användas genomgående som metod för att förklara hur undersökningens tre böcker har värderats i de olika perioderna.

Antagningsperioden

Under denna rubrik kommer den första delen av analysen presenteras – antagningsperioden. Materialet som analyseras här består av de intervjuer som har utförts med respektive förläggare för vardera bok. Eftersom en intervju med varken förläggare eller annan relevant person för *Eufori* kunde utföras kommer inte den boken analyseras utifrån någon intervju, däremot har tidigare fakta om författaren och bokens utgivning använts som stöd för att underbygga analysen ytterligare. Likaså kommer bakgrundsfakta för de andra författarna och deras böcker användas av samma anledning.

Aktivitet i förmaket

De tre debutböckerna skiljer sig åt när det kommer till deras författares varande i litteraturens förmak, alltså stadiet innan antagning (Fürst, 2019, s. 40), såg ut. Marit Kapla var innan debuten med *Osebol* en aktiv spelare inom det kulturella fältet, både som skribent för kulturtidskriften *Ord&Bild* och som tidigare konstnärlig ledare för Göteborgs filmfestival. Hon var dessutom bekant med bokens förläggare, Anders Teglund, redan innan antagningen hos det utgivande förlaget, Teg Publishing.³ Medverkan i *Ord&Bild* och arbetet för filmfestivalen bör ha givit Kapla kapitaltillgångar i form av framför allt kulturellt kapital, då rollerna som publicerad skribent och konstnärlig ledare tyder på en skicklighet som konstutövare, vilket värderas högt

³ Anders Teglund, Teg Publishing, videointervju den 20 april 2022.

inom det litterära fältet. Dessa faktorer är även en källa till symboliskt kapital tack vare yrkestitlarnas status (Steiner, 2019, s. 252f).

Det arvode som erhöles av Kapla i hennes olika arbetsuppgifter tar formen av ekonomiskt kapital som bland annat bör ha kunnat bekosta de resor som genomfördes för att kunna utföra intervjuer till boken. Även möjligheten till att sätta undan tid för att skriva kan ses som en effekt av hennes ekonomiska kapital. Verksamheten inom kulturbranschen bör också ha skapat många kontakter inom fältet, något bekantskapen med Anders Teglund kan ses som ett bevis för, vilket är en källa till socialt kapital (ibid, s. 254). Marit Kapla besatt alltså alla fyra former av kapital som nämndes i uppsatsens teoridel redan innan manuset till *Osebol* antogs hos förlaget.

När det kommer till *Samlade verks* författare, Lydia Sandgren, och hennes aktivitet i förmaket, framgår det i intervjun med bokens förläggare, Charlotta Aquilonius på Albert Bonniers Förlag, att hon inte var verksam inom det litterära fältet innan antagningen, utan i stället arbetade som psykolog i Göteborg. Hennes förmaksaktivitet bestod av eget bekostat skrivande av boken, något som skedde under en tioårsperiod, och inskickandet av manus och följebrev.⁴ Den enda interaktion som skedde med fältets aktörer innan antagning var alltså detta manusbrev.

I och med bristen på aktivitet i förmaket går det att slå fast att Sandgren varken besatt något kulturellt eller socialt kapital innan det att förlaget tog emot manuset. Tack vare sitt arbete som psykolog går det att argumentera för ett innehavande av ett visst mått av symboliskt kapital då kunskap och yrke är källor till detta (Steiner, 2019, s. 252). Hon hade även ekonomiskt kapital i form av den lön hon fick för sin yrkesroll.

Något som skiljer *Eufori* och dess författare, Elin Cullhed, från de andra två böckerna är att denna bok inte självklart kan definieras som en debut. Detta eftersom Cullhed, innan utgivningen hos Wahlström & Widstrand 2021, skrev *Gudarna* – en bok i genren ”unga vuxna”, som gavs ut av Natur & Kultur i januari 2016 (Wahlström & Widstrand, ”Elin Cullhed”, 180522). *Eufori* är alltså författarens första bok ämnad för en vuxen publik, men inte hennes första bok över lag. Detta gör att till exempel *Svensk Bokhandel* inte betraktar boken som en debut (Fürst, 2019, s. 25).

Faktumet att *Eufori* endast är en debut inom sin genre och inte dess författares första skönlitterära verk för även med sig implikationer i definitionen av när och var Cullhed ingick i litteraturens förmak. Eftersom förmaket är de aktiviteter som författaren ingår i innan hen har blivit ”inläppt” i branschen genom att debutera (ibid, s. 40), så bör snarare handlingarna före

⁴ Charlotta Aquilonius, Albert Bonniers Förlag, videointervju 11 april 2022.

utgivningen av *Gudarna* ses som författarens faktiska förmak (en period som inte ingår i denna analys), åtminstone om man utgår från *Svensk Bokhandels* definition av begreppet ”debutant”. Men genom *Euforis* position som debutbok inom sin genre så går det ändå att argumentera för att även den har ett förmak, om än i en snävare bemärkelse. Att ställa detta förmak mot de andra två författarnas dito medför en obalans i analysen av kapital då Cullhed, genom att redan besitta en position inom det litterära fältet, innehar kapitalformer som är förvärvade genom aktiviteter som varken Kapla eller Sandgren har haft möjligheter till att delta i.

Antagningen

Under denna rubrik kommer antagningen av bokmanusen att analyseras, med fokus på förlagens aktiviteter och reaktioner. Eftersom ingen intervju med Wahlström & Widstrand kunde genomföras så behandlar den här delen endast Teg Publishing och *Osebol*, och Albert Bonniers Förlag och *Samlade verk*.

Likt författarnas verksamhet i förmaket så skiljer sig även *Osebol* och *Samlade verk* när det kommer till manusens väg från första utkast till utgivningsbeslut. Som tidigare nämnt var Marit Kapla bekant med Anders Teglund redan innan boken antogs, medan Lydia Sandgren inte hade någon kontakt med Charlotta Aquilonius innan *Samlade verk* skickades till förlagets manusinkorg. I vilket stadie av manusprocessen de båda böckerna befann sig i vid antagningstillfället skiljde sig också markant.

Anders Teglund berättar att han under en längre period hade hört Kapla prata om att hon arbetade med ett projekt där hon intervjuade invånarna i sin hemby, *Osebol*. ”Jag visste ju om att hon höll på med [*Osebol*]”, säger Teglund, ”och tänkte att det där är ju jättespännande och skulle kanske passa oss”. Vid det här laget hade bitar av texten redan publicerats i *Ord&Bild*, med en form som var närmare den av ett reportage än den publicerade bokens mer poesiliknande stil.⁵ Även om formen inte var av poetisk karaktär i kulturtidskriften så bör det återupprepas att det för författare av poesi finns en korrelation mellan publicering i *Ord&Bild* och antagning som debutant på förlag (Fürst, 2019, s. 88). Kapla kontaktades och ett utgivningsbeslut fattades i en fas av manusarbetet där boken inte var i närheten av färdig. Under arbetet med manuset gjorde hon ett scenframträdande där hon, ackompanjerad av musik, läste högt ur den del av texten som hade publicerats i *Ord&Bild*. I publiken satt författaren Erik Andersson som, medan

⁵ Anders Teglund, Teg Publishing, videointervju 20 april 2022.

han lyssnade, kom på idén för bokens poetiska form; en idé som han presenterade för både författare och förlag, och som båda parterna gillade.⁶

Det estetiska värdet i *Osebol* var en viktig faktor, särskilt efter det att boken fick sin poetiska form. Men vid antagningen var det framför allt kunskapsvärdet som förlaget reagerade på. Teglund berättar att eftersom stad och land-frågan tog stor plats i samhällsdebatten vid tillfället så upplevde han sig ”känna ett behov av de rösterna som [Kapla] vände sig till i boken”. Att boken berörde något som var en del av samtidsdebatten och därigenom utvann ett kunskapsvärde understryker Barbara Herrnstein Smiths tankar om att litterärt värde är föränderligt, böjligt inför externa faktorer (1988, s. 30). Texten kunde ge en förståelse för de samhällen som de flesta bara passerar med bilen, på väg någon annanstans, samtidigt som det också existerade ett större omvärldsperspektiv. ”Det handlade om vår närhistoria”, säger Teglund, ”1900-talet och Europa. Det var inte bara den här lilla byn”. Det var alltså kombinationen av att låta de annars ohörda kom till tals och att teckna en bild av inte bara Sveriges, utan Europas moderna historia, som väckte Teg Publishings intresse.⁷

Vad gäller det ekonomiska värdet, alltså bokens möjlighet till försäljning (Forslid et al, 2015), så spelade det inte lika stor roll i antagningen som kunskapsvärdet gjorde. Teglund berättar att förlaget vid ett införsäljningsmöte med bokhandlare förvisso hade med sig *Osebol*, men att man prioriterade de andra medhavda titlarna högre eftersom man ansåg att de hade större kommersiell potential. *Osebol* var en bok som förlaget själva uppskattade och såg litterärt värde i men som de inte var säkra på skulle fungera för en bredare publik.⁸ Översatt till Pierre Bourdieus termer så placerade förlaget själva *Osebol* inom den autonoma principen, där värdet sitter i det kulturella kapitalet och inte, som inom den heteronoma principen, i det ekonomiska (2000, s. 315f).

Trots att debuten som marknadsföringskategori medför en extra lyskraft i och med sin position som något nytt och utforskat (Fürst, 2019, s. 13) så var inte faktumet att *Osebol* var ett debutmanus något som spelade någon större roll i antagningen. Även om Teglund var medveten om att detta skulle bli Kaplas första bok så var det svårt att se henne som en debutant eftersom hon var så pass etablerad inom det kulturella fältet. Genom sitt arbete hos *Ord&Bild* och Göteborgs filmfestival så hade Kapla redan ett namn som, åtminstone för förläggaren, var välkänt.

⁶ ibid.

⁷ Anders Teglund, Teg Publishing, videointervju 20 april 2022.

⁸ ibid.

Som tidigare nämnt var situationen för *Samlade verk* annorlunda. Det manus som skickades in till Albert Bonniers Förlag var i princip färdigt och hade arbetats på under en tioårsperiod. ”Jag tyckte att det var väldigt färdigt”, säger Charlotta Aquilonius. ”[Nästan] allting som finns i den färdiga boken, fanns i det manuset”. I den här bokens fall handlade det snarare mer om att ta bort och redigera om delar av texten⁹ än att, som med *Osebol*, producera nytt material.

Det estetiska värdet spelade en stor roll vid antagningen. Inledningen av boken fångade in Aquilonius på en gång, den delen ser också ungefär likadan ut i den färdiga boken. Hela manuset höll också en jämn nivå rakt igenom, trots att manuset var ungefär tusen sidor långt. Detta är ovanligt då många författare, enligt Aquilonius, ofta lägger ner stor omsorg vid de första 50-talet sidorna, men sedan tappar skärpan.¹⁰

Det fanns även ett socialt värde i Sandgrens antagningsprocess, alltså bokens möjlighet att inkludera läsaren (Forslid et al, 2015), då Aquilonius kunde känna igen sig i det 80- och 90-tal som beskrevs i boken. Något som hon blev extra imponerad av på grund av det faktum att Sandgren var för ung för att själv kunnat uppleva dessa perioder.¹¹

Aquilonius återkommer flertalet gånger till att det även var imponerande att boken var skriven av en debutant. Det höga estetiska värdet i *Samlade verk* kändes alltså som att det kom från någon med större litterär erfarenhet, även om det bör påminnas om att manuset bearbetades i tio år, vid sidan av Sandgrens arbete som psykolog.

Publiceringsperioden

Under denna del kommer den andra perioden av analysen redovisas – publiceringsperioden. Materialet som analyseras här består av det marknadsföringsmaterial som förlaget har använt sig av för fallstudiens tre böcker. Detta innebär att omslagstexter för böckernas inbundna exemplar analyseras. De officiella pressutskicken som förlagen skickade ut inför böckernas publicering ingår även här, likaså debutantporträtten i *Svensk Bokhandel*. Även intervjuerna som har utförts kommer också analyseras och redovisas i detta kapitel för att kunna besvara undersökningens frågeställningar.

Inför publicering

Debuten som marknadsföringskategori var något som förlagen tänkte på inför utgivningen av både *Osebol* och *Samlade verk*. Hur diskussionen såg ut på Wahlström & Widstrand när

⁹ Charlotta Aquilonius, Albert Bonniers Förlag, videointervju 11 april 2022.

¹⁰ ibid.

¹¹ ibid.

publiceringen av *Eufori* skulle planeras är svårt att få en inblick i på grund av det redan nämnda skälet att en intervju med förlaget inte kunde genomföras.

Osebol, Samlade verk och *Eufori* gavs alla ut på våren, 2019, 2020 och 2021. Även om det börjar förekomma allt oftare att skönlitterära böcker ges ut under alla årstider så är det fortfarande hösten som är den vanligaste perioden för publiceringar inom genren. Trots, eller snarare på grund av, detta så kan det finnas marknadsföringsmässiga incitament för förlag att inte publicera sina debutböcker under just hösten, utan i stället välja att ge ut dem på våren. (Björklund et al, 2007, s. 111) Att publicera dessa tre titlar på våren innebar ett minskat antal titlar att konkurrera med och gav dem även en längre försäljningsperiod. Vid vilken tidpunkt som böckerna skulle ges ut på var dock inte den enda variabeln som förlagen behövde väga in.

I *Osebols* fall var Marit Kaplas position som redan etablerad inom det kulturella fältet något som man behövde ta hänsyn till. Nyhetsvärdet och den exklusiva känsla som en debut medför (Fürst, 2019) riskerade att sakna sin lyskraft i och med Kaplas position som redan igenkännbart skribentnamn. ”Många kände kanske igen henne”, säger Teglund, ”och då var det bra att säga att hon är en debutant för att folk skulle tänka, ’Okej, debuterar hon nu? Vad är på gång? Vi måste ändå se vad det är’”.¹² Förlaget upplevde alltså ett behov av att påminna och upplysa omgivningen om att detta faktiskt var en debutbok.

Även om delar av förlagets fokus låg på estetiska formvärden genom att trycka på hur omfattande boken var rent fysiskt, så var huvudintresset i marknadsföringen från Teg Publishings sida snarare bäddat i sociala värden och kunskapsvärden. ”Vi behöver inte prata så mycket om litteratur, utan locka genom projektet”, säger Teglund. De lockande sociala värdena låg i många människors anknytning till orter som *Osebol*, ”för den byn finns överallt”, medan man samtidigt fann marknadsföringsmöjligheter i det kunskapsvärde som boken medförde genom att berätta för de icke insatta om bruksorternas försvinnande och hur livet ser ut i de som finns kvar.¹³

Charlotta Aquilonius ger *Samlade verk* ett kunskapsvärde genom att kalla boken en ”bildningsroman”, men det var framför allt de estetiska värdena som var förlagets fokus i planeringen av marknadsföringen. För att förmedla de estetiska värdena tog man fram USP:ar, *Unique Selling Propositions* – alltså attribut hos boken som får den att sticka ut och motiverar konsumenterna till köp (Björklund et al, 2007, s. 103). Dessa USP:ar bestod framför allt av jämförelser med andra skickliga skribenter som Donna Tartt, bokens omfattande sidantal, bokens titel och själva omslaget. Man ville lyfta fram boken som ”stor och svepande” och ”en

¹² Anders Teglund, Teg Publishing, videointervju den 20 april 2022.

¹³ *ibid.*

hyllning till den stora romanen och läsningen”.¹⁴ Trots att Aquilonius själv upplevde sociala värden i boken så var det inget som förlaget fokuserade på.

Även om dessa stil- och formvärden var de viktigaste aspekterna så spelade också *Samlade verks* position som en debutbok en betydande roll i marknadsföringen, bland annat genom att koppla det till det estiska värdet i jämförelserna med andra författare. ”Det är inte så ofta jag presenterar en debut och jämför den med Donna Tartt”, säger Aquilonius. Just att boken var ovanlig för att vara en debutbok var ett återkommande inslag och något som man såg marknadsföringsvärdet i.¹⁵

Pressutskick

En form av paratext, mer specifikt epitext i och med att det handlar om material som ligger utanför boken (Genette, 1997, s. 5), som användes vid publiceringen av böckerna var pressutskick. Teg Publishing och Albert Bonniers Förlag producerade pressutskick för *Osebol* och *Samlade verk* medan Wahlström & Widstrand valde att inte göra det för *Eufori*. I utskicken för både *Osebol* och *Samlade verk* använde man sig av citat från recensioner. Recensioner är på egen hand inte paratexter, men de utdrag ur recensionerna som förlagen har valt att citera bör betraktas som en del av böckernas epitexter eftersom de publicerades i ett sammanhang som var auktoriserat av förlaget (ibid, s. 10). Hela recensionerna blir alltså inte epitexter utan endast de delar som förlaget själva har lyft fram.

I pressutskicket för *Osebol* (se bilaga 2) använder man sig av ett citat, vilket kommer från Therese Erikssons recension i tidningen *Vi Läser*. I citatet ryms både estetiska värden, ”Det är en närmast lyrisk framställning”; kunskapsvärden, ”[Rösterna] berättar [...] om landsbygdens avfolkning, välfärdens nedmontering och den infekterade vargfrågan”; och emotionella värden, ”Enkelheten gör boken berörande”. Citatet: ”berörande körverk fullt av jämnmod”, syns inte bara i det utvalda utdraget ur recensionen utan används även i ingressen. Recensioner kan fungera som värdeskapande handlingar (Forslid et al, 2015), vilket motiverar valet att inkludera både utdraget och citatet i ingressen.

Samlade verks pressutskick (se bilaga 2) lägger ännu större vikt vid recensioners värdeskapande funktion som epitext. I ingressen infinner sig fem olika kortare recensionscitats följt av den egenproducerade texten, ”Lovorden haglar över Lydiga Sandgrens *Samlade verk*”. Under ingressen följer ett längre citat från *Aftonbladets* Carl-Michael Edenborg och under

¹⁴ Charlotta Aquilonius, Albert Bonniers Förlag, videointervju 26 april 2022.

¹⁵ ibid.

rubriken ”Röster om boken” citeras recensioner från fem olika tidningar: *Kristianstadsbladet*, *Aftonbladet*, *Svenska Dagbladet*, *Sydsvenskan* och *Göteborgs-Posten*. Citaten belyser bokens estetiska värde, ”[Sandgren] skriver roman som om hon inte gjort annat”; emotionellt värde, ”*Samlade verk* är [...] berörande och samtidigt underhållande”; och sociala värden, ”ett igenkännbart men ändå avlägset universum”.

Vad gäller det egenproducerade textmaterialet i pressutskicket så nämner Teg Publishing redan i ingressen att *Osebol* är en debutbok, tillsammans med bokens omfång och tidigare nämnda citat från Therese Eriksson. En bild på bokens omslag är placerad längst upp i utskicket. Resterande text understryker det Anders Teglund säger i intervjun om att förlaget ville fokusera på projektet snarare än det litterära, då det första stycket bidrar med kunskapsvärden om bokens geografiska plats och situationen för invånarna där, medan det andra stycket beskriver bokens upplägg, och om hur innehållet har samlats in via intervjuer. I detta stycke används både emotionella värden, ”Människors sorg, glädje, oro och humor färgar en [...]”; och kunskapsvärden, ”gestaltning av svensk – och global – nutidshistoria”. För att visa upp bokens poetiska form medföljer även två kortare utdrag ur boken. Pressutskicket avslutas med ett foto på Kapla med en tillhörande undertext som berättar om hennes tidigare arbete med Göteborgs filmfestival och *Ord&Bild*, för att sedan på en egen rad skriva, ”*Osebol* är hennes första bok”. Denna sista del trycker alltså både på det faktum att Kapla redan är etablerad inom det kulturella fältet och att denna bok är hennes debut, något som Teglund uttryckte att man ville hitta en balans mellan i marknadsföringen.

I det egenproducerade textmaterial för *Samlade verks* pressutskick nämns det att boken är en debutroman, men tar inte upp det i brödtexten. Där väljer man i stället att först nämna Sandgrens ålder och yrke, för att sedan beskriva bokens handling. Här används inte några värdekategorier i relation till den tänkta läsarens upplevelse av verket, utan dessa reaktioner lämnas i stället till tidigare nämnda recensioner. I utskicket finns även ett foto av Sandgren och en bild på bokens omslag.

Av de två pressutskicken så är det *Samlade verks* utskick som lägger störst vikt vid att det handlar om en debut. Ordet ”debut” nämns nio gånger. Dock sker detta framför allt via citat från recensioner och inte genom egenproducerad text. För *Osebols* del så är det bara förlaget själva som nämner att det är en debut och inte recensionscitaten. Andra röster än förlagets egna utger dessutom en större del av *Samlade verks* utskick än vad det gör för *Osebol*.

Debutantporträtt

Debutantporträttet i *Svensk Bokhandel* är en viktig del i marknadsföringen av en debutbok (Fürst, 2019, s. 12). ”Alla sådana saker som gör att debutanterna får uppmärksamhet tror jag är viktiga för dem”, säger Charlotta Aquilonius. ”Det är första presentationen som debutanterna gör av sig själva, sitt verk och sitt skrivande. Det blir lite av ett avstamp, det blir speciellt.”¹⁶ Till skillnad från övrigt marknadsföringsmaterial så är det alltså författaren själv som står för epitexten i debutantporträtten.

Av fallstudiens tre böcker var det dock bara *Samlade verk* som hade ett debutantporträtt i *Svensk Bokhandel*. Skälen till att detta har skett skiljer sig dock. I *Osebols* fall handlade det om att förlaget ”inte visste hur viktigt det var [med debutantporträtt]” och att det dessutom behövde skickas in vid en tidpunkt som, enligt förlaget, var alldeles för långt innan publicering för att det skulle hinnas med.¹⁷ Att förlaget inte visste vikten av debutantporträttets roll i marknadsföringen kan också förklaras av att Teg Publishing, särskilt i jämförelse med Albert Bonniers Förlag och Wahlström & Widstrand, är ett förhållandevis oerfaret förlag som under hösten 2018, när porträttet skulle skickas in, endast hade varit verksamma inom branschen i åtta år (Teg Publishing, ”Om Teg Publishing”, 120522).

Anledning till att Elin Cullhed inte hade något debutantporträtt för *Eufori* förklaras av att *Svensk Bokhandel* inte definierar boken som en debut eftersom hon redan hade givit ut en bok i en annan genre vid ett tidigare tillfälle (Fürst, 2019, s. 25). Vid utgivningen av den tidigare boken, *Gudarna*, hade Cullhed ett debutantporträtt med i tidningen.

I sitt debutantporträtt (se bilaga 3) separerar Lydia Sandgren sitt eget liv från bokens innehåll genom att poängtera att berättelsen är uppbyggd av saker som inte är hennes egna erfarenheter och att boken därför inte tillhör den väldigt populära genren autofiktion. Hon berättar om förmaket till utgivningen, dels genom att ta upp faktumet att hon skrev på boken i många år, dels genom att belysa det symboliska kapitel som hon förvärvade genom att utbilda sig till psykolog.

Omslagstexter

Osebol

Framsidan till den inbundna första upplagan (se bilaga 4) för *Osebol* består av ett foto föreställande en roterande stjärnhimmel över en trädtäckt kulle. Även om ett antagande kan

¹⁶ Charlotta Aquilonius, Albert Bonniers Förlag, videointervju 11 april 2022.

¹⁷ Anders Teglund, Teg Publishing, videointervju 20 april 2022.

göras att fotot är taget i Osebol så går det inte att utröna en specifik plats. Fotot är även ur fokus och motivet sträcker sig runt hela omslaget. Den text som går att finna på framsidan är förlagsnamnet längst upp i det vänstra hörnet, titeln går från höger till mitten och författarnamnet står skrivet längst ner till vänster. Förlagsnamnet är litet medan titel och författarnamn är relativt jämnstora, med skillnaden att *Osebol* är skrivet med versaler. I intervjun nämner Anders Teglund att Marit Kapla redan var etablerad inom det kulturella fältet och att många kände till hennes namn¹⁸, vilket kan motivera valet att låta författarnamnet uppta ungefär lika mycket plats som titeln på framsidan. I senare upplagor tillkommer även en stämpel uppe i högra hörnet som berättar att boken vann Augustpriset 2019, något som motiveras av prisvinsters nytta för marknadsföring i och med att det får boken att sticka ut i mängden av valmöjligheter i bokhandeln (Baverstock et al, 2019, s. 313).

I och med att boken är så pass omfångsrik gör det att ryggens bredd tillåter författarnamn, boktitel och förlagsnamn att stå skrivna horisontellt. Baksidan pryds till höger, överkant till nederkant, av namnen på alla de personer som intervjuades av Kapla. Likt en referenslista är de skrivna i bokstavsordning och inte i den ordning som de dyker upp i boken. Till vänster om listan finns en kortare beskrivning av boken. Här används kunskapsvärden som förklarar tillståndet i bruksorten, ”När maskinerna tog över i skogsbruket försvann många jobb”; information om författaren, ”[...] Marit Kapla som själv är uppvuxen i Osebol”; och emotionellt laddade ord som ”sorg”, ”glädje” och ”oro” används för att beskriva invånarnas situation. Texten fokuserar inte på det litterära, vilket som nämnt var ett medvetet val från förlaget.¹⁹ Ingenstans på omslaget nämns det att *Osebol* är en debutbok.

Samlade verk

Omslaget till *Samlade verk* (se bilaga 4) är gult, något som enligt Charlotta Aquilonius åtminstone delvis berodde på att boken gavs ut under påsken 2020, men också att man genom färgen hoppades sticka ut i bokhandeln.²⁰ Längst upp på bokens framsida står texten ”En debutroman”, vilket motiveras av idén om debutanten som en marknadsföringskategori som ger boken en särskild lyskraft på grund av sitt nyhetsvärde och känsla av exklusivitet (Fürst, 2019). Mitt på framsidan står bokens titel. Denna text är den största på omslaget. Under står författarens namn i aning mindre storlek och under det, förlagsnamnet, Albert Bonniers Förlag. Likt framsidan till *Osebol* så tar förlagsnamnet upp väldigt lite plats.

¹⁸ *ibid.*

¹⁹ *ibid.*

²⁰ Charlotta Aquilonius, Albert Bonnier Förlag, videointervju den 11 april 2022.

I och med att även *Samlade verk* är en bok med högt sidantal så har man gått samma väg som Teg Publishing och valt att lägga bokens titel och författarnamn horisontellt på bokens rygg. För att ge läsaren en inblick i verket så har man även placerat ett utdrag från boken över titeln på bokryggen. Den korta baksidestexten beskriver först handlingen för att sedan förklara att boken kommer innehålla ”djup kärlek” och ”mångårig vänskap”, något som bidrar med sociala värden då dessa företeelser är saker som många läsare kan känna igen från sina egna liv och känna en tillhörighet till (Forslid et al, 2015). Boken har även två flikar, där den första är ett längre utdrag ur bokens inledning medan den andra är ett författarporträtt med tillhörande text som förklarar Sandgrens yrkesroll och att detta är hennes debutbok. Att man valde att citera från boken på två olika ställen på bokens omslag och flikar motiveras av att det litterära värdet var en av de USP:ar som Aquilonius såg som viktigast att lyfta fram.²¹

Eufori

På framsidan till *Eufori* (se bilaga 4) så är det bokens titel som tar upp mest plats. Under denna finns en undertitel, ”En roman om Sylvia Plath”, skriven med ett typsnitt som ska likna en handstil. Att ha med Sylvia Plaths namn beror inte bara på att det är henne boken handlar om, utan det kan även motiveras av det faktum att det bidrar med kulturellt kapital. Längst ner på omslaget står författarnamnet i relativt stort typsnitt, medan förlagsnamnet, över titeln, står smått skrivet på samma vis som på de andra två böckerna.

Till skillnad från *Osebol* och *Samlade verk* så har inte *Eufori* ett tillräckligt stort omfång sidor för att boktitel och författarnamn ska kunna skrivas horisontellt. I stället står titel och namn vertikalt längs med ryggens sida. Ryggen skiljer sig även från bokens framsida genom att ha namn och titel utskrivna med lika stor text.

Bokens baksida består enbart av ett utdrag ur boken. I och med att ingen intervju kunde genomföras med ansvarig förläggare så är det svårt att analysera detta val, men en trolig förklaring är att man i paratexten, likt *Samlade verk*, ville lyfta fram bokens litterära värde och Cullheds skicklighet som skribent. Något som understryks på bokens främre flik där man målar upp Cullheds författande som egensinnigt med ord som ”rasande”, ”böljande” och ”bångstyrig”. Den bakre fliken består av ett författarporträtt med tillhörande bildtext, som berättar om Cullheds yrke som lärare på Skrivarakademin och att hon givit ut en bok tidigare, men att den var i genren ”unga vuxna”.

²¹ ibid.

Mottagandeperioden

I denna del av analysen kommer den tredje perioden analyseras och redovisas – mottagandet. Materialet analyseras utifrån en textanalys och består av de förstadagsrecensioner som litteraturkritiker har skrivit om fallstudiens tre böcker. Någon vikt kommer inte läggas på att representera alla recensioner likvärdigt, därför har citat från de recensioner som bäst representerar analysens syfte valts ut. För att ytterligare mäta mottagandet av de tre böckerna kommer försäljningstopplistor från *Svensk Bokhandel* också analyseras. För att blottlägga specifika tendenser kommer även denna del i analysen underbyggas med intervjuerna från de förläggare som har gjorts.

Verket och författaren

Recensionerna av *Osebol* fokuserar mycket på att beskriva själva bokens utformning och hur den är skriven, likaså avser en stor del av textutrymmet i recensionerna till att referera bokens handling. Begrepp som ”tegelsten”, ”diktkolossen” och ”körverk” används för att benämna alstret. Recensenterna är överens om att sättet som *Osebol* är skriven på, är det som gör den unik, och det som gör den bra. Stor vikt har alltså lagts på bokens stil- och formvärden enligt dessa aspekter. Enligt värdeteorin så har, sedan romantiken, ett alsters unika form och dess förmåga att spegla diktarens personlighet ansetts vara synonymt med ett högt litterärt värde (Forslid, 2015, s. 65f), något som framgår i *Osebols* fall.

Samlade verk blir i sin tur beskriven som ”underlig”, ”litterär lyskraft”, ”magnifik tegelstensroman” och ”romankoloss”. Även i dessa recensioner läggs mycket fokus på att boken består av många sidor, likaså nämndes antalet sidor i recensionerna av *Osebol*. Att detaljerat beskriva bokens handling är inte något recensenterna för *Samlade verk* drar sig för. Recensenterna väljer även att upplysa om den litterära förmåga Lydia Sandgren verkar besitta, och hur denna talang tydligt avspeglas i hennes debutroman.

Trots sin relativa ungdom har Lydia Sandgren (född 1987) förmågan att spinna en trovärdig och fängslande intrig. På de flesta sätt är hon redan en färdig författare.
(Johan Werkmäster, *Göteborgs-Posten*, 310320)

Flera av recensionerna av *Osebol* fokuserar även på att jämföra boken med andra tidigare publicerade böcker och etablerade författare. Dessa jämföranden bygger till största del på att kunna förklara bokens säregna handling och utformning. Viljan att definiera boken och kunna sätta den i ett fack märks av i dessa recensioner.

Även *Samlade verk* blir jämförd med flera etablerade och tidigare omtalade författare, ännu mer än vad *Osebol* blev. I recensionerna framgår det även att *Samlade verk* och dess författare har en ljus framtid framför sig.

Detta stärker intrycket att Lydia Sandgrens *Samlade verk* är premiären för ett unikt författarskap och en självklar kandidat för årets alla litterära priser och tävlingar.
(Carl-Michael Edenborg, *Aftonbladet*, 310320)

De recensioner som har skrivits om *Eufori* skiljer sig en aning från de andra två böckernas recensioner, främst då de flesta av recensenterna väljer att beskriva bokens karaktärer och deras liv till största del, författaren själv omnämns mycket lite. Då huvudkaraktären i *Eufori* är Sylvia Plath, en person som faktiskt har levt och vars liv slutade i ett omtalat självmord, verkar denna karaktär vara det som är mest intressant enligt recensenterna, trots att boken är en fiktiv berättelse. Recensenterna väljer i vissa fall att helt bortse Elin Cullhed som författare, att det i stället är Sylvia Plaths självbiografi som de läser.

Det är Sylvia som skriver. Det är hennes historia [...]
(Ingrid Elam, *Dagens Nyheter*, 190321)

Precis som *Osebol* och *Samlade verk*, blir *Eufori* jämförd med flera etablerade och välkända författarskap. Att jämföras med etablerade författare som tidigare har kopplats till vad som anser vara god litteratur, är ett tecken på att litterärt värde synliggörs hos dessa tre böcker (Forslid, 2015, s. 67ff). Något som skiljer *Eufori* från de andra två böckerna är de ord recensenterna använder för att beskriva boken. Här fokuserar de inte alls något på utformningen av boken, utan det är mer stilen och sättet författaren skriver om Sylvia Plath som recensenterna uppmärksammar. Boken beskrivs bland annat som “ett kärleksfullt porträtt” och “en underbar bekantskap”, fokus ligger på hur väl författaren kan berätta *om* Sylvia Plath, inte *att* eller *hur* författaren gör det.

Goda recensioner fungerar som en form av kulturellt och symboliskt kapital för författare, vilket senare kan leda till framtida publiceringar och bokförsäljning, något som även ökar en författares ekonomiska kapital (Steiner, 2019, 250ff). Recensionerna för dessa tre böcker är fulla av lovord, något som stärker deras kapital.

Eskapism och igenkänning

Ytterligare en detalj som får mycket fokus i recensionerna av *Osebol* är landsbygdens dragningskraft. Då framför allt hur recensenterna, medan de läser boken, känner en tillhörighet och hur boken får dem att känna sig som hemma i den.

Här passerar de rakt genom mig: Grävmaskinister, undersköterskor, byggjobbare, lärare, brandmän, före detta skogsarbetare, folk som flyttat in från Holland eller Ungern, ensamkommande barn, jobbpendlare, pensionerade eldsjälar i danslaget, sommarboende, vargfiender – och jag är smått skakad över hur bra detta är. Jag skrattar över nödvändigheten av att skjuta hål i varningsskyltarna för älg, som Åke Axelsson (född 1947) berättar om – för att inte tyskarna ska ta med sig dem hem och göra bord av dem.

(Göran Greider, *Expressen*, 040519)

Osebol blir på detta sätt tydligt värderad utifrån både kunskapsvärden och sociala värden. Recensenterna beskriver boken som ”relaterbar” för alla de som är uppväxta på landsbygden, även detta tema var något som förläggaren för boken ansåg vara eftertraktat på bokmarknaden vid denna tidpunkt.²² Detta går att koppla till värdeteorin, som beskriver hur ett verk är värdefullt utefter hur väl en bok imiterar verkligheten, de känslor som boken ger och bokens originella utformning (Forslid, 2015, s. 65f). De recensenterna skriver om *Osebol* stämmer väl överens med hur ett litterärt verk tilldelas värde och blir i sin tur klassad som god litteratur.

Även flera av recensenterna för *Eufori* fokuserar på att benämna boken som “provocerande” och “hänsynslös”, boken får med andra ord inte de synonyma lovord som *Osebol* och *Samlade verk* innehade i sina recensioner. Däremot verkar inte detta vara till bokens eller författarens nackdel, då recensenterna känner tillhörighet i den värld läsaren släpps in i under läsningen, något som tyder på att ett socialt och emotionellt värde appliceras på boken.

Vi slipper verkligheten, slipper ta del av det slut vi kan läsa oss till på annan plats. Elin Cullhed vädjar inte till läsarens nyfikenhet på detaljer om en autentisk människas tragiska liv och död. Istället omvandlar hon ett individuellt livsöde till något som går att leva sig in i och engageras av, kanske känna igen sig i.

(Ingrid Elam, *Dagens Nyheter*, 190321)

²² Anders Teglund, Teg Publishing, videointervju den 20 april 2022.

Även i recensionerna för *Samlade verk* så förklaras inte bara bokens handling detaljerat, utan även vad denna handling får skribenterna för tidningarna att känna. Emotionella värden och kunskapsvärden blir framträdande i recensionerna om *Samlade verk*.

”Samlade verk” är en perfekt roman att sjunka in i, ett igenkännbart men ändå avlägset universum, en gods stunds förflyttning i tid och rum, en som bara kan göras i litteraturen och konsten.

(Therese Eriksson, Svenska Dagbladet, 310320)

Dessa tre böcker får tydligt recensenterna att känna igenkänning och tillhörighet, något som stärker deras sätt att imitera verkligheten enligt värdeteorin. Detta är något som länge har ansetts göra böcker värdefulla inom den västerländska kulturen. (Forslid, 2015, s. 65f)

Debuterandet

Trots att *Osebol* är Marit Kaplas debutbok, så får detta inte samma tyngd i recensionerna som i recensionerna Lydia Sandberg får för *Samlade verk*. Detta går i sin tur att koppla till den tidigare forskning som Henrik Fürst har gjort om debutanter, där han tydligt förklarar hur en författare inte är debutant om hen har publicerat sig i bokform tidigare, oavsett genre (Fürst, 2019). Marit Kapla har tidigare publicerat delar av *Osebol* i en tidskrift, dock inte i bokform. Men trots detta läggs det inte mycket fokus på att hon faktiskt bokdebuterar i recensionerna.

I jämförelse med Marit Kapla och *Osebol* benämns Lydia Sandgren allt oftare som debutant och hennes bok som debutroman. Att hon som debutant och helt okänd inom den litterära sfären har skrivit *Samlade verk* är något som recensenterna gärna påpekar, där vikten läggs på hur bra skriven *Samlade verk* faktiskt är och hur osannolikt det är att hon är debutant.

Lydia Sandgren är debutant, men skriver roman som om hon inte gjort annat i decennier. (Therese Eriksson, Svenska Dagbladet, 310320)

Under mina tjugofem år som litteraturkritiker på Aftonbladet har det inte hänt många gånger att jag fått äran att recensera en sensationell debut. Men Lydia Sandgrens roman *Samlade verk* lever upp till den beskrivningen. De nästan 700 sidornas lyskraft lägger det mesta av den svenska samtidslitteraturen i skugga.

(Carl-Michael Edenborg, *Aftonbladet*, 310320)

Eufori benämns i sin tur som debutbok enbart i en av de fem recensionerna, där de andra recensenterna väljer att kalla denna bok för författarens “nya roman” eller “första roman för vuxna”, men användandet av ordet debut är sparsamt.

Försäljning och prestige

Under undersökningen visade det sig att *Osebol* aldrig placerade sig bland de 20 mest sålda böckerna på *Svensk Bokhandels* månatliga försäljningstopplista. *Samlade verk* hamnade dock på listan redan under sin första månad, april 2020, och stannade där till och med september 2020 för att, efter att ha hamnat utanför i oktober, sedan återvända bland de 20 mest sålda böckerna i november och stanna där fram till den undersökta periodens slut i februari 2021. Mellan april och september hamnade boken som högst på plats sju (april och augusti) och som lägst på plats 13 (september). I perioden mellan oktober hamnade boken som högst på plats tre (december och februari) och som lägst på plats sex (november och januari). Den ökade försäljningen i november kan förklaras av att nomineringarna till Augustpriset utannonserades i slutet av oktober. Att *Samlade verk* sedan nådde hela vägen upp till en tredjeplats på listan i december kan förklaras av att boken vann sagda pris i slutet av november.

Samlade verk

April -20:	Plats 7
Maj -20:	Plats 11
Juni -20:	Plats 9
Juli -20:	Plats 8
Augusti -20:	Plats 7
September -20:	Plats 13
Oktober -20:	Ingen placering
November -20:	Plats 6
December -20:	Plats 3
Januari -21:	Plats 6
Februari -21:	Plats 3
Årstopplista -20:	Plats 3
Årstopplista -21:	Plats 19

Kommentar: *Listan är ämnad att tydliggöra vilken placering boken Samlade verk fick under perioden april 2020 till februari 2021 på Svensk Bokhandels försäljningstopplistor. Även årstopplistor för 2020 och 2021 presenteras. Källa: Svensk Bokhandel.*

Liknande samband mellan prisvinst och ökad försäljning går att argumentera för även när det kommer till *Eufori* året efter. Boken hamnade inte på någon av de månatliga topplistorna förrän i december 2021, där den hamnade på plats 16 för att sedan lägga sig på en 20:e plats i januari 2022 och efter det försvinna från listan i februari. I november 2021 valde *Svensk Bokhandel* att publicera en försäljningstopplista för enbart vecka 47, vilket var den vecka som Augustpriset delades ut det året. På den listan hamnade *Eufori* på plats 11.

Eufori

Mars -21: Ingen placering
April -21: Ingen placering
Maj -21: Ingen placering
Juni -21: Ingen placering
Juli -21: Ingen placering
Augusti -21: Ingen placering
September -21: Ingen placering
Oktober -21: Ingen placering
November -21: Plats 11 enbart under vecka 47
denna månad, annars ingen placering
December -21: Plats 16
Januari -22: Plats 20
Februari -22: Ingen placering

Årstopplista -21: Ingen placering

Kommentar: *Listan är ämnad att tydliggöra vilken placering boken Eufori fick under perioden mars 2021 till februari 2022 på Svensk Bokhandels försäljningstopplistor. Även årstopplista för 2021 presenteras.*

Källa: *Svensk Bokhandel*.

Enligt Helgasons et al. definition av begreppet bästsäljare så är det endast *Samlade verk* som kan benämnas som detta, eftersom den sålde både snabbt och mycket, och under en längre period (2014, s. 7ff). Vikten av prisvinster både som en källa till prestige och som motor till försäljning är något som tas upp i bland annat *Debutant!* (Fürst, 2019) och som även Anders Teglund är inne på när han i intervjun påpekar att Augustpriset är kommersiellt till sin karaktär.²³

²³ Anders Teglund, Teg Publishing, videointervju den 20 april 2022.

Augustprisvinsten

Den sista delen i analysen kommer belysa den Augustprisvinst som *Osebol*, *Samlade verk* och *Eufori* senare tilldelades. Materialet som undersöks är därför de motiveringar som böckerna fick från Augustprisjuryn när de officiellt nominerades. Även intervjuerna kommer i denna del användas som ett komplement för att underbygga analysen.

Enligt den intervju som utfördes med ordförande i Augustprisjuryn har Augustjuryn speciella ledord de använder sig av för att utse nominerade och vinnare av priset: originalitet, förnyelse, självständighet, intensitet och en förmåga att gestalta.²⁴

I den motivering som Augustprisjuryn presenterade för *Osebol* (se bilaga 6) läggs mycket vikt på att framhäva hur författaren beskriver landsbygden och de människor som boken handlar om, och de känslor som detta framkallar hos läsaren. Ytterligare tydliggörs det att trots att boken utgår från en liten by i Värmland skapas det ett helt universum i boken. Utöver att värdera boken efter dess estetiska värden, något som recensenterna även fokuserade mycket på, väljer Augustjuryn att värdera boken utifrån kunskapsvärden, emotionella och sociala värden. Detta faktum var något som förtydligades i intervjun med ordförande för Augustprisjuryn, då fokus för juryn ligger just i att hitta kvaliteten i själva berättelsen, och att stilen och formen på just *Osebol* i själva verket gör den mer svårsåld än lättsåld²⁵, något som förtydligas i att boken, trots sin nominering och vinst, inte syntes till på *Svensk Bokhandels* försäljningstopplistor.

Den motivering som Augustprisjuryn använde sig av för *Samlade verks* (se bilaga 6) nominering och vinst fokuserade även här på innehållet i boken och att det finns ett helt universum inuti en bok. Boken beskrivs som en kärleksförklaring till litteraturen. Likaså här bortser juryn för bokens utformning, då mer vikt läggs på att boken är litterär och att den belyser det stora i det lilla. Även gestaltningen påpekas i denna motivering.

I den officiella motiveringen som *Eufori* tilldelades (se bilaga 6), nämns bland annat att det är just stilen och formen, prosa, som framhäver det som gör att boken besitter en viss kvalitet. Det framgår att sättet Elin Cullhed har valt att skriva, är det som gör att karaktären Sylvia Plath kommer nära läsaren. Handlingen i boken beskrivs inte likt de andra två böckerna har gjort. Om detta beror på att Sylvia Plaths livshistoria finns tillgänglig för gemene man att läsa om specificeras inte, dock framgår det i motiveringen när handlingen så gott som uteblir.

Samlade verk var den som klättrade högst upp på *Svensk Bokhandels* försäljningstopplistor efter sin Augustprisvinst. *Eufori* platsade också in på listan efter sin vinst, däremot inte lika

²⁴ Mia Strandell, Augustprisjuryn, videointervju den 26 april 2022.

²⁵ *ibid.*

högt som *Samlade verk* gjorde. Baverstock et al. förklarar hur litterära priser kan öka försäljningen av en bok, något som framgår i dessa två böckers fall (2019, s. 313). Själva syftet med just Augustpriset är också att böckerna som nomineras och vinner får en chans att öka i försäljningen (Määttä, 2018, s. 579f). *Osebol* som aldrig fick en topplacering på försäljningslistorna skiljer sig från de andra två böckerna, inte nog av det faktum att Augustprisjuryn i själva verket bad Teg Publishing att nominera boken till chansen att vinna Augustpriset.²⁶ Bokens kommersialitet blev sekundär i relation till dess litterära kvalitet.

Motiveringarna la inget fokus på att dessa tre böcker var debuter, vilket understryks av det Mia Strandell nämner om att denna faktor inte spelar någon roll i beslutsprocessen för juryn. I stället är det bokens litterära kvalitet och författarskap som står i fokus för en nominering och vinst.²⁷

Slutsats och diskussion

Syftet med undersökningen har varit att undersöka hur *Osebol*, *Samlade verk* och *Eufori* har värderats i de fyra perioderna, *antagning*, *publicering*, *mottagande* och *Augustprisvinst*, utifrån debutantbegreppet och litterärt värde. Specifika tendenser från analysen kommer diskuteras ytterligare i detta kapitel.

Debuten

I antagningsperioden skiljer sig de tre böckerna från varandra nämnvärt när det kommer till olikheterna i författarnas förmak. Med sin redan etablerade position inom det kulturella fältet besatt Marit Kapla flera olika kapitaltyper – symboliskt, kulturellt och socialt – som annars inte brukar finnas att tillgå för aspirerande författare innan debuten. Även Elin Cullhed hade kapital i dessa former, men medan Kapla förvärvade sina tillgångar genom aktiviteter utanför bokförfattandet så var Cullheds förvärvade kapital en effekt av att hon redan hade publicerat en bok, om än i en annan genre.

På grund av att en intervju med Wahlström & Widstrand inte kunde genomföras är det svårt att veta exakt hur vägen till antagning såg ut, men en kvalificerad gissning är att positionen som redan publicerad författare, och de kapitaltillgångar som detta medförde, vägde in i utgivningsbeslutet för *Eufori*. Även om Anders Teglund berättar att det var projektet som var den lockande faktorn i beslutet att anta *Osebol* så är det inte säkert att han ens hade hört talas

²⁶ Anders Teglund, Teg Publishing, videointervju den 20 april 2022.

²⁷ Mia Strandell, Augustprisjuryn, videointervju den 26 april 2022.

om idén ifall han inte redan var bekant med Kapla. Hennes sociala kapital gjorde alltså att manuset hamnade framför ”rätt ögon”, medan hennes kulturella kapital skapade en viss garanti för verkshöjd som gjorde det möjligt att anta projektet långt innan *Osebol* fick sin slutgiltiga form.

Euforis och *Osebols* användande av olika kapitalformer för att nå utgivning står i kontrast till Lydia Sandgren och *Samlade verk*, som innan antagning inte hade något samröre med det kulturella fältet, utan i stället fick gå den ”klassiska vägen” via förlagets manuskorg. Enligt *Svensk Bokhandel* bör bara *Osebol* och *Samlade verk* anses som debutböcker, ändå delar Kaplas aktiviteter i förmaket fler likheter med Cullhed, en redan publicerad författare, än med Sandgren. Detta understryker vad Teglund säger när han berättar att det var svårt att se Kapla som en debutant eftersom hon redan var så pass etablerad.

Under publiceringsperioden ges en tydlig inblick i hur förlagen själva värderar debuten som marknadsföringskategori. I pressutskicket för *Osebol* nämns det redan i ingressen att det är Marit Kaplas debutbok. Man skriver även i en bildtext att boken är hennes första. Från intervjun med Anders Teglund ter det sig dock som att valet att lyfta fram Kapla som debutant inte bara hade med nyhetsvärdet i denna titel att göra, utan att det även fungerade som en påminnelse om att *Osebol* faktiskt var hennes första bok. Genom sitt förvärvade kapital i det kulturella fältet uppstod en risk att mottagarna inte skulle betrakta boken som en debut om man inte förtydligade detta.

I fallet *Samlade verk* har ett större utnyttjande av debutbokens marknadsföringspotential skett. Nio gånger nämns det i pressutskicket att boken är en debut, i jämförsele med *Osebols* två, främst genom citerade utdrag ur recensioner. Det flitiga användandet av begreppet tyder på en medvetenhet från förlagets sida om debutens särskilda lyskraft, vilket även går att se i valet att publicera ett debutantporträtt i *Svensk Bokhandel*. Detta fokus fortsätter som en röd tråd in i omslagsformgivningen, där man till och med har valt att skriva ”En debutroman” på bokens framsida, ovanför titeln. Valet att lägga så pass mycket tyngd på att det är en debutbok kan, utöver dess förmåga som marknadsföringskategori, även motiveras av Sandgrens position som oetablerad inom fältet, vilket gör att hon som person inte har tillräckligt mycket, för branschen relevant, kapital att utnyttja som USP under publiceringen.

När det kommer till *Eufori* är det svårt att veta hur förlaget gick till väga under publiceringsperioden. Att man inte valde att göra ett pressutskick för boken tyder dock på att man från förlagets sida inte definierade boken som en ”riktig” debut utan snarare en debut inom genren, och därför inte såg samma nyhetsvärde i den.

Marit Kaplas brist på debutantbenämningar kanske inte spelade någon roll i slutändan, då det faktum att hon var debutant var sekundärt eftersom hennes förmaksaktivitet var så pass omfattande som den var. Hon hade redan det värdet bokförlagen försöker bygga upp med helt nya debutanter. Att ha hittat en ny och lovande debutant är något förlagen verkligen vill trycka på, därför var inte denna typ av marknadsföringsknep relevant för Teg Publishing och Marit Kapla. Hon kunde redan skriva, och hon kunde skriva bra.

Debutantporträtt och pressutskick är kanske inte relevant att göra i vissa fall, men det finns nog ingen tvekan om att den omfattande marknadsföringen av *Samlade verk* hjälpte den att nå höga försäljningsnivåer och gav boken en större chans att få den litterära värdeutdelningen som boken faktiskt erhöll.

Vad gäller *Osebols* mottagande när det kommer till försäljningssiffror och att boken inte nådde någon topplacering på försäljningstopplistorerna kan bero på flera faktorer. Den poetiska genren boken kan delas in i och dess formgivning kan här vara avgörande. Även förlagets storlek som, särskilt i relation till undersökningens andra förlag, bör ses som litet och därför inte ha samma kapital och inflytande på marknaden, kan även detta vara en faktor. Enligt Mia Strandell medför utgivning på ett större förlag en viss garanti för god kvalitet, som inte är en garanti på samma sätt hos ett mindre förlag.²⁸ Vad som hade hänt med försäljningen om *Osebol* gavs ut på ett större förlag går endast att spekulera kring.

Att alla tre böcker skiljer så pass mycket när det kommer till vilken typ av debuter de är påverkar den del av diskussionen som jämför dem med varandra. Om man i stället hade utgått från tre mer likartade debutböcker så hade uppsatsen tagit en annan form. Det är dock värt att påminna om att den primära jämförelsen är den mellan de olika perioderna och inte mellan böckerna i sig.

Den litterära värderingen

I och med att alla dessa tre böcker har recenserats i populär dags- och kvällspress, att två av dem har givits ut på stora förlag, att de har vunnit Augustpriset gör att de redan har fått en form av litterärt värde, ett värde som går att koppla ihop med kvalitetslitteratur. Litterärt värde är inte något som direkt går att mäta i mängd, då det ständigt är i förändring (Herrnstein Smith, 1988, s. 30). Däremot går det att fastställa att det värdet som fallstudiens tre böcker och författare har tilldelats utifrån undersökningens material skiljer sig både i mängd, och vilket typ av värde som de faktiskt har tilldelats. Men om målet är Augustpriset och den högkvalitativa klassningen som

²⁸ Mia Strandell, Augustprisjuryn, videointervju den 26 april 2022.

priset erfar, så spelar varken mängden eller typen av värde som böckerna tillskrivits något större roll, då de alla har vunnit priset. Samtidigt så hade ingen av dessa böcker förmodligen ens nominerats till Augustpriset om de inte hade tillskrivits litterärt värde på det sättet de har gjort.

Lydia Sandgren och boken *Samlade verk* var den bok som hade flest förstadagsrecensioner i tidningarna, de andra två böckerna hade sina recensioner oftast några dagar, ibland veckor, efter att boken hade publicerats. Att det just var Albert Bonniers Förlag som gav ut boken kan vara förklaringen till detta, då detta bokförlag i sig har väldigt högt kulturellt och framför allt ekonomiskt kapital inom bokbranschen. Böcker från detta förlag borde rimligtvis prioriteras hos recensenterna, något som borde ha agerat i Lydia Sandgren fördel. *Samlade verk* är även den enda av dessa tre som är en renodlad skönlitterär roman. I recensionerna blev det tydligt att det har skiljt sig åt hur litteraturkritikerna väljer att kategorisera både *Eufori* och *Osebol*. *Eufori* blev benämnd som biografi och *Osebol* som poesi, något som i sin tur kan ha påverkat deras popularitet kring försäljningen. Skönlitterära romaner från ett stort bokförlag verkar tydligt ha en starkare försäljningseffekt. Både genren och förlaget spelar på detta vis alltså in i den värderingen som skedde för *Samlade verk*.

Medan värderingarna av debuten som begrepp varierar både från bok till bok och från period till period så är det litterära värdet behandlat på ett mer enhetligt sätt i alla instanser av undersökningen. De litterära kvalitéer som belyses av förläggaren under antagningsperioden återkommer ofta i liknande skepnad i publiceringsperiodens marknadsföring, mottagandeperiodens recensioner, och Augustprisvinstperiodens motiveringar. Det litterära värdet som dessa böcker besitter är tydligt viktigt i alla perioder, däremot finns det ytterligare nivåer som framkom hos alla. Värderingen hos Marit Kapla påverkades av hennes förmåga att redan vara etablerad och hennes förmåga att både kunna skriva och intervjua människor, något som förmodligen höjde kvaliteten i hennes bok. Det som framkom tydligast i värderingen hos Lydia Sandberg var att hennes kvalitet höjdes på grund av att hon just var debutant, och den författartalang som hon tydligt besatt men som inte framkom förrän hennes bok publicerades. Vad gäller Elin Cullhed så värderades hon mest utifrån hur väl hon kunde sätta sig in i och beskriva Sylvia Plaths liv och tankar.

Trots att det handlar om olika typer av aktörer så beskrivs alltså verken på liknande sätt oavsett period. Detta kan förklaras av att även om man har olika incitament och skäl till att vara verksam så ingår varje aktör ändå i ett och samma fält, det litterära, och inom fältet finns det vissa oskrivna regler och normer som avgör vad som tillskrivs värde. Den individuella aktören kan alltså inte, åtminstone inte helt och hållet, bestämma vad som har störst värde, utan förhåller sig alltid till det litterära fältets värdenormer.

Alla tre böcker faller under vad Henrik Fürst skulle kalla ett särskilt uppmärksammat mottagande, genom att de har vunnit litterära priser och fått goda recensioner. *Samlade verk* går även, liksom Sami Said i *Höstens böcker*, att benämna som ett litterärt genombrott på grund av den framgång författaren och boken själv fick på mindre än ett år från publicering.

Framtida forskning

För att göra en mer omfattande och komplett undersökning av dessa debutböcker och deras litterära värde så hade intervjuer med litteraturkritikerna och författarna själva kunnat utföras. Ytterligare hade alla format av böckerna kunnat undersökas, likaså artiklar och inte bara förstadsrecensioner av böckerna hade varit intressant att titta på. Att undersöka fler debutanter som har vunnit Augustpriset hade även bidragit till en mer komplett bild på hur debutanter som vinner litterära priser värderas. Att även undersöka fler litterära priser än enbart Augustpriset hade även detta bidragit till debutanters litterära värdering.

Referenslista

Tryckt material:

Baverstock, A. & Bowen, S. (2019). *How to Market Books*. (Sixth edition). Abingdon, Oxon: Routledge

Björklund, T. & Tönnheim, H. (2007). *Marknadsföring av böcker: En introduktion*. Lund: KFS

Bourdieu, P. (2000). *Konstens regler. Det litterära fältets uppkomst och struktur*. Stockholm/Stehag: Symposium

Denscombe, M. (2014). *The Good Research Guide: For Small-scale Research Projects*. 5. uppl., Maidenhead, Berkshire: McGraw-Hill Educaiton

Forslid, T., Helgason, J., Larsson, L., Lenemark, C., Ohlsson, A. & Steiner, A. (2015). *Höstens böcker: Litterära värdeförhandlingar 2013*. Göteborg: Makadam Förlag

Fürst, H. (2019). *Debutant! Vägar till skönlitterär debut och ett särskilt uppmärksammat mottagande*. Uppsala: Avdelningen för litteratursociologi, Litteraturvetenskapliga institutionen

Genette, G. (1997). *Paratexts: Thresholds of Interpretation*. Cambridge: Cambridge University Press.

Grenfell, M. (red.) (2008). *Pierre Bourdieu. Key Concepts*. Durham: Acumen Publishing Limited

Helgason, J., Kärrholm, S. & Steiner, A. (2014). *Hype. Bestsellers and Literary Culture*. Lund: Nordic Academic Press

Herrnstein Smith, B. (1988). *Contingencies of Value. Alternative Perspective for Critical Theory*. Cambridge: Harvard University Press

Määttä, J. (2018). Prisade vare böckerna! Om Augustpriset. I Svedjedal, J. (red.) *Böckernas tid: Svenska Förläggareföreningen och svensk bokmarknad sedan 1943*. Stockholm: Natur & Kultur

Richards, I. (2001). *Principles of Literary Criticism*. Abingdon, Oxon: Routledge

Steiner, A. (2019). *Litteraturen i mediasamhället*. Lund: Studentlitteratur AB

Otryckt material:

Anders Teglund, Teg Publishing, videointervju den 20 april 2022

Charlotta Aquilonius, Albert Bonniers Förlag, videointervju den 11 april 2022

Mia Strandell, Augustprisjuryn, videointervju den 26 april 2022

Internetkällor:

Augustpriset. (2022). "Om Augustpriset". Hämtad 11-05-22 från:
<https://www.augustpriset.se/om-augustpriset>

Debutant. (2022). I *Svenska Akademien*. Hämtad 11-05-22 från:
https://www.saob.se/artikel/?unik=D_0419-0008.T65j&pz=5

Forslid, T., Helgason, J., Larsson, L., Lenemark, C., Ohlsson, A. & Steiner, A. (2013). *Att förhandla litterärt värde. Sami Said och Väldigt sällan fin*. I *Tidskrift för litteraturvetenskap*. Vol 43, Nr 3–4. Hämtad 05-05-2022 från:
<https://ojs.ub.gu.se/index.php/tfl/article/view/2950/2532>

Litteraturutredningen. (2012). *Läsandets kultur*. Hämtad 11-05-22 från:
<https://www.regeringen.se/49bb95/contentassets/8475aba8d50a4ad6881b13474004351a/lasan-dets-kultur-hela-dokumentet-sou-201265>

Orvesto Konsument. (2021). *Räckviddsrapport 2021*. Hämtad 26-04-22 från:
https://www.kantarsifo.se/sites/default/files/reports/documents/rackviddsrapport_orvesto_konsument_2021_helar.pdf

Teg Publishing. (2022). *Om Teg Publishing*, Hämtad 12-05-2022 från:
<http://www.tegpublishing.se/kontakt/>

Wahlström & Widstrand. (2022). *Elin Cullhed*. Hämtad 11-05-2022 från:
<https://www.wwd.se/forfattare/36207/elin-cullhed/>

Wikipedia:

Elin Cullhed. (2022). I *Wikipedia*. Hämtad 11-05-2022 från:

https://sv.wikipedia.org/wiki/Elin_Cullhed

Lydia Sandgren. (2022). I *Wikipedia*. Hämtad 11-05-2022 från:

https://sv.wikipedia.org/wiki/Lydia_Sandgren

Marit Kapla. (2022). I *Wikipedia*. Hämtad 11-05-2022 från:

https://sv.wikipedia.org/wiki/Marit_Kapla

Bilagor

Bilaga 1 – Intervjufrågor

Intervjufrågor till förläggarna:

- Hur upptäckte du manuset?
- Vad var din första reaktion när du läste det?
- Hur såg diskussionen på förlaget ut runt boken? (Fanns det motstånd?)
- Hur “färdigt” var manuset när du läste det första gången? Hur mycket redaktionell bearbetning krävdes fram till tryck?
- Vilken typ av potential såg du i manuset från början?
- Tänkte du att boken skulle kunna bli prisvinnande?
- Satsade ni på att boken skulle sälja eller vinna pris, eller både och?
- Hur många ex tryckte ni av första upplagan?
- Svårt att kategorisera boken?

- Hur mycket fokus lades på att det var en debutant? (internt och externt)
- Vad är viktigast för er, en “bra” bokdebut eller en “bra” debutantförfattare?
- När ni pratar om en debut, pratar ni om personen eller boken?
- Hur mycket tänker ni på framtida möjligheter vid en debutantantagning?
- Säljer en bok mer eller mindre för att det är en debut?
- Var det viktigt att få med ett debutantporträtt i SvB?
- I marknadsföringen kring boken, vilka kärnord/beskrivning var viktigt för er att alltid få med? (debutant, kvalitet) (i bakgrundstext, blurbar osv)
- Ser ni debutanter som en risk eller möjlighet för förlaget? Vad är riskerna, vad är möjligheterna?

- Hur skulle du definiera kvalitetslitteratur?
- Är Augustpriset ett bevis på kvalitetslitteratur enligt dig? (Vad betyder Augustpriset för dig?)
- Blev boken kvalitetslitteratur eller var manuset det från början?
- Vad betyder en Augustvinst för en debutant enligt dig?
- Hur tidigt började ni tänka på att boken hade en chans att bli nominerad? Var det något ni tänkt på alls?
- Tycker du att värdet av “debuten” har ökat?

- Hur viktigt är det för er med goda recensioner?
- Är det viktigt var (tidning) och vem som recenserar?
- Hur stor roll tror du en god recension spelar in när det kommer till nomineringar och/eller försäljning?
- Ökade försäljningen av boken efter priset?

Intervjufrågor till Augustprisordförande:

- Hur länge har du varit inblandad i Augustpriset?
- Vad ingår i din roll?
- Hur ser processen ut inför varje års pris?
- Hur många nomineringar brukar ni få in inom skönlitteratur?
- Vad kostar det för förlagen att nominera en bok?
- Hur mycket vägs recensioner och försäljning in i beslutet om vilka som nomineras?

- Var du med när Osebol, Samlade verk och Eufori nominerades och vann?
- Varför vann just dessa böcker?

- Vi har pratat med förläggaren för Osebol och han nämnde att ni kontaktade förlaget och bad dem nominera boken, varför gjorde ni det?
- Brukar ni "jaga" böcker?

- Letar ni någon gång efter debutanter som ska få vinna?
- Tänker ni mångfald/variation i de författare som vinner eller är det enbart boken som är i fokus?
- Tänker ni på vilket förlag som vinner?

- Vad skulle du säga är Augustprisets funktion/roll i den svenska litteraturen?
- Är Augustpriset en stämpel för kvalitetslitteratur?

Bilaga 2 – Pressutskick

Osebol:

<https://us2.campaign-archive.com/?e=&u=35b17ee3cb76285029a2da6b0&id=f73531e322>

Samlade verk:

<https://www.albertbonniersforlag.se/nyheter/hyllad-debutroman-om-karlek-vanskap-och-konst/>

Bilaga 3 – Debutantporträtt

Lydia Sandgren:

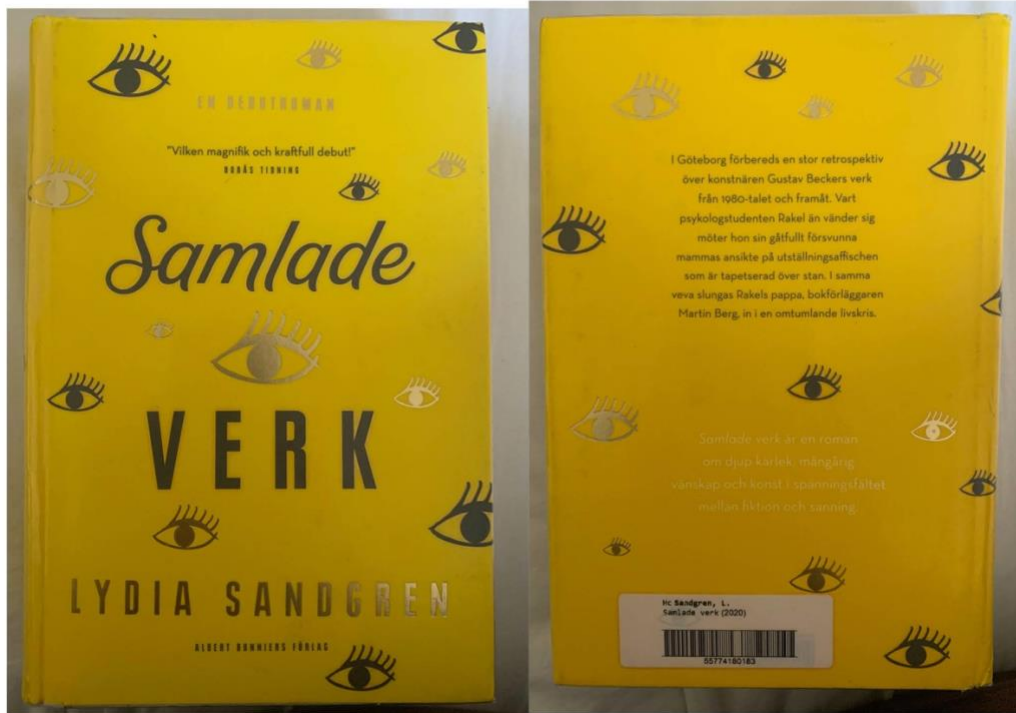

Bilaga 4 – Böckernas omslag

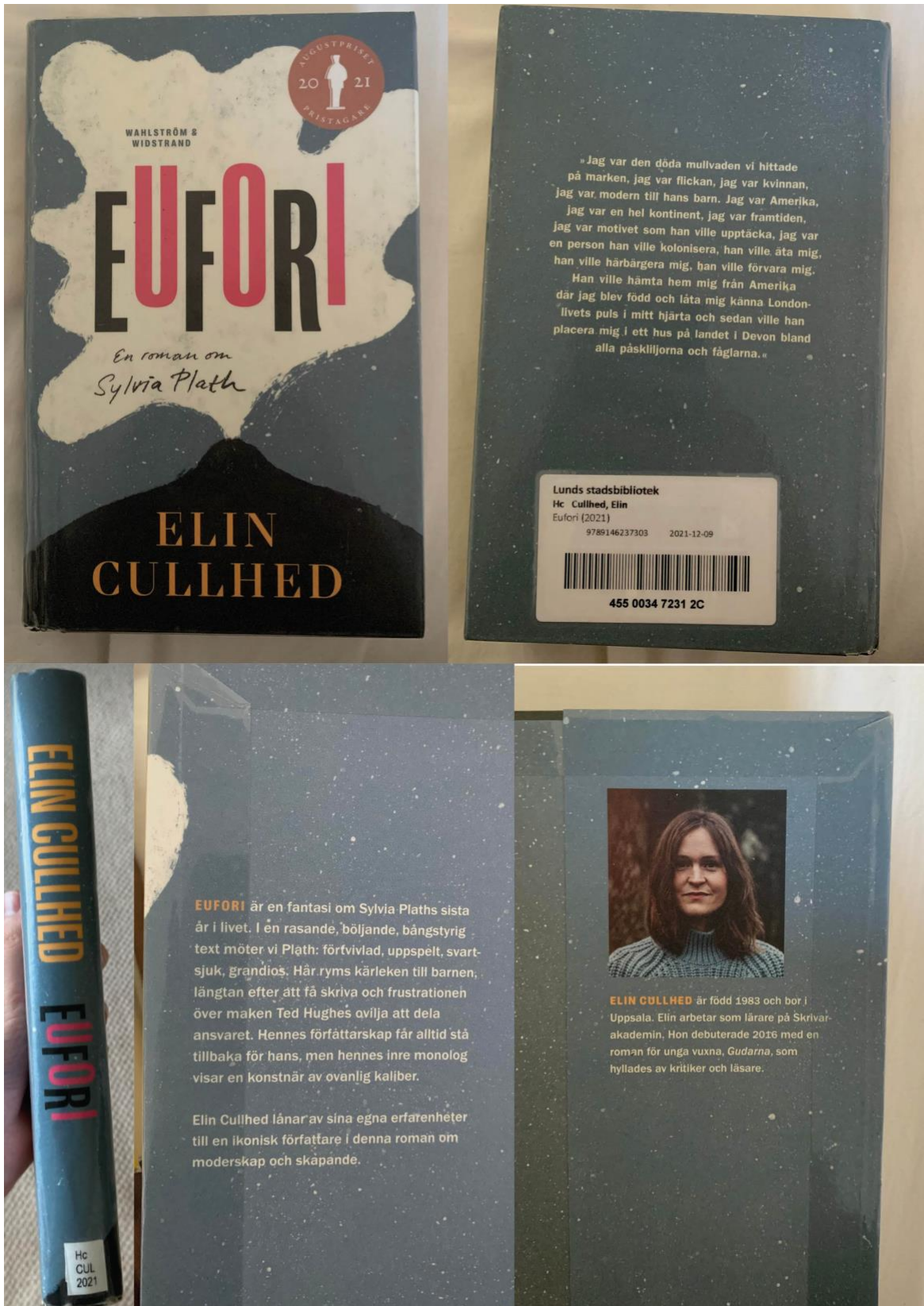
Osebol:

Samlade verk:

Eufori:

Bilaga 5 – Recensioner

Osebol:

Aftonbladet, 02-05-19, *En avfolkningsbygd att bli lyrisk över:*

<https://www.aftonbladet.se/kultur/bokrecensioner/a/y3lqG2/en-avfolkningsbygd-att-bli-lyrisk-over>

Expressen, 04-05-19, *Hon gör den lilla byn till universums mittpunkt:*

<https://www.expressen.se/kultur/bocker/hon-gor-den-lilla-byn-till-universums-mittpunkt/>

Göteborgs-Posten, 02-05-19, *Recension: Osebol – Marit Kapla:*

<https://www.gp.se/kultur/recension-osebol-marit-kapla-1.14826642>

Svenska Dagbladet, 02-05-19, *Glesbygdsrösten bilda egensinnigt körverk:*

<https://www.svd.se/a/b58Vzg/glesbygdsroster-bildar-egensinnigt-korverk>

Samlade verk:

Aftonbladet, 31-03-20, *700 sidor av litterär lyskraft:*

<https://www.aftonbladet.se/kultur/bokrecensioner/a/Xg7gOr/700-sidor-av-litterar-lyskraft>

Dagens Nyheter, 31-03-20, *”Samlade verk” av Lydia Sandgren är en underlig debutroman:*

<https://www.dn.se/kultur-noje/samlade-verk-av-lydia-sandgren-ar-en-underlig-debutroman/>

Expressen, 31-03-20, *Glöm pandemin och läs den här romanen:*

<https://www.expressen.se/kultur/bocker/glom-pandemin-och-las-den-har-romanen/>

Göteborgs-Posten, 31-03-20, *Recension: ”Samlade verk” – Lydia Sandgren:*

<https://www.gp.se/kultur/recension-samlade-verk-lydia-sandgren-1.26055405>

Svenska Dagbladet, 31-03-20, *Debutant skriver som om hon inte gjort annat:*

<https://www.svd.se/a/RReyRd/debutant-skriver-som-om-hon-inte-gjort-annat>

Eufori:

Aftonbladet, 11-03-21, *Suverän och levande roman besestrar döden:*

<https://www.aftonbladet.se/kultur/bokrecensioner/a/AlGgWr/suveran-och-levande-roman-besestrar-doden>

Dagens Nyheter, 19-03-21, *Elin Cullhed kliver in i rollen som Sylvia Plath:*

<https://www.dn.se/kultur/elin-cullhed-kliver-in-i-rollen-som-sylvia-plath/>

Expressen, 14-03-21, *Det är bara att börja dansa, syster!:*

<https://www.expressen.se/kultur/bocker/det-ar-bara-att--borja-dansa-syster/>

Göteborgs-Posten, 20-03-21, *Recension: "Eufori" av Elin Cullhed (Wahlström & Widstrand):*

https://www.gp.se/kultur/recension-eufori-av-elin-cullhed-wahlstrom-widstrand-1.43315161?gclid=Cj0KCQjwxtSSBhDYARIsAEn0thSxCk6YZCuVYoiJnw1qEluCaKDUEMuNcwehJT2Kq8BhdUDZs79CoBcaAr6MEALw_wcB

Svenska Dagbladet, 11-03-21, *Cullheds Sylvia Plath är en underbar bekantskap:*

<https://www.svd.se/a/wenm35/cullheds-sylvia-plath-ar-en-underbar-bekantskap>

Bilaga 6 – Augustprismotiveringar

Osebol:

<https://www.augustpriset.se/pristagare-2019>

Samlade verk:

<https://www.augustpriset.se/augustpriset-genom-aren/pristagare-2020>

Eufori:

<https://www.augustpriset.se/augustpriset-genom-aren/pristagare-2021>